

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ФАКУЛЬТЕТ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра дошкільної освіти

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-
ПРОДУКТИВНОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»

Тимченко Юлія Олегівна
група ДОм-1-24-1.4з

Науковий керівник:
Новоселецька Ірина Едуардівна,
доктор філософії

Допущено до захисту
Протокол №18 від 17.11.2025 р
Завідувач кафедри:
Половіна Олена Анатоліївна,
к.п.н., доцент

КИЇВ – 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ.....	6
1.1. Аналіз стану дослідженості проблеми підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.....	6
1.2. Основні поняття та значення питання підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.....	17
1.3. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо- продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.....	24
Висновки до першого розділу.....	35
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ.....	37
2.1. Показники, критерії та рівні готовності майбутніх педагогів до художньо- продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.....	37
2.2. Апробація педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до образотворчої діяльності дітей.....	41
2.3. Перевірка ефективності апробованих педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.....	45
Висновки до другого розділу.....	51
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Реалізація ідей дошкільної освіти, що спрямовані на розвиток індивідуальності кожної дитини є відносно новим, але надзвичайно актуальним напрямом сучасної педагогічної теорії та практики. У контексті оновлення змісту дошкільної освіти та орієнтації на європейські стандарти розвитку особистості особливої уваги набуває проблема формування художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку. Саме цей вік є сензитивним до розвитку творчої ініціативи, уяви, фантазії, художньо-образного мислення, емоційної чуттєвості, що зумовлює високий розвивальний потенціал використання мистецьких засобів у виховному процесі.

Сучасні діти, які зростають у цифрову епоху, мають не лише емоційну, а й інтелектуальну самотність, що формує нову систему цінностей, відмінну навіть від цінностей їхніх батьків. В умовах активної онлайн-соціалізації дитина потребує не тільки інформаційного захисту, а й спрямованого, осмисленого впливу з боку дорослого. Ключову роль у цьому процесі відіграє компетентний педагог, здатний гармонійно поєднувати традиційні та інноваційні підходи, розвивати не лише раціональне, а й естетичне сприйняття світу.

Сучасність вимагає від педагога дошкільної освіти постійного оновлення та адаптації наявних методик взаємодії з дітьми дошкільного віку з урахуванням їх емоційного стану обумовленого складною безпековою ситуацією. Професійне застосування художньо-продуктивного образотворення має усі необхідні інструменти, що здатні формувати гармонійну, освічену і здорову особистість.

Забезпечення якісної дошкільної освіти для кожної української дитини визначено державним пріоритетом. Законодавчі та стратегічні документи, зокрема Державний стандарт дошкільної освіти (2021), Закони України «Про освіту» (2017) [10], «Про дошкільну освіту» (2001) [9], Базовий компонент дошкільної освіти (2021) [19], декларують необхідність оновлення змісту, форм і методів дошкільної та позашкільної освіти. Основним орієнтиром є розвиток інтелектуальних, креативних, емоційно-чуттєвих і фізичних здібностей дитини, формування

ключових компетентностей для подальшої успішної самореалізації.

Проблему підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя досліджували такі вітчизняні науковці, як: К. Крутій, яка окреслила особливості формування професійної готовності вихователів до художньо-продуктивного образотворення з дошкільниками[15]; О. Половіна та І. Кондратець, що проаналізували педагогічні технології підготовки майбутніх фахівців до розвитку художньо-продуктивної активності дітей[25]; О. Вареник, яка звернула увагу на культурознавчий компонент у розвитку художньо-творчих здібностей дошкільників[2]; Н. Гагаріна, що представила структуру художньо-продуктивної компетенції дітей дошкільного віку; О. Орлова, яка вивчала розвиток дрібної моторики у дітей із затримкою психічного розвитку, як необхідну умову для ефективної реалізації художньо-продуктивної діяльності [21].

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення педагогічного впливу на розвиток художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку відповідно до викликів сучасного світу та стратегічних пріоритетів розвитку освіти в Україні.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя в умовах закладу вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан дослідженості проблеми підготовки майбутніх вихователів до образотворчої діяльності дітей п'ятого року життя.
2. Уточнити сутність основних понять, зокрема «художньо-продуктивне образотворення», «технології образотворення», «інструментарій образотворення» та «професійна підготовка вихователя».
3. Визначити педагогічні умови, що забезпечують ефективну підготовку майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей.

4. Сформувати показники, критерії та рівні готовності студентів до цієї діяльності.

5. Виокремити та апробувати педагогічні умови підготовки у процесі фахової підготовки вихователів.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх вихователів у закладі вищої педагогічної освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.

Методи дослідження:

- *Теоретичні:* аналіз, узагальнення наукових джерел, моделювання, класифікація, порівняльний аналіз педагогічних підходів.
- *Емпіричні:* спостереження, анкетування, бесіда, діагностика рівнів готовності студентів.
- *Педагогічний експеримент:* констатувальний, формувальний, контрольний етапи.
- *Методи математичної статистики:* обробка й інтерпретація результатів дослідження.

База дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, було обстежено 37 студентів педагогічного факультету, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ

1.1. Аналіз стану дослідженості проблеми підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

До проблеми розвитку інклюзивної компетентності педагогів у контексті підготовки до образотворення зверталися О. Зайцева та С. Васильєва, яка охарактеризувала дидактичний супровід освітнього процесу в інклюзивному середовищі. Нетрадиційні техніки малювання як інструмент розкриття художнього потенціалу дошкільників обґрунтовані у працях, представлених у Дошкільній педагогіці, а розвиток емоційного інтелекту як психологічної основи продуктивної творчості - у дослідженні О. Половіної та Я. Гемусової. Художньо-продуктивне образотворення є доступним для взаємодії з дітьми в інклюзивних групах. Малювання, аплікація, ліплення, конструювання, є одним з найбільш доступних та ефективних інструментів для роботи в інклюзивних групах, оскільки воно за своєю суттю є гнучким, невербальним та орієнтованим на процес.

Проблема підготовки майбутніх вихователів до організації художньо-продуктивної діяльності з дітьми дошкільного віку, зокрема п'ятого року життя, розглядається в наукових працях як одна з ключових у системі фахової освіти педагогів. Науковці наголошують на необхідності комплексного підходу до формування у майбутніх вихователів готовності до реалізації мистецько-естетичного потенціалу дітей.

Зокрема, О. Половіна виокремлює низку важливих завдань, розв'язання яких повинно бути забезпечено в процесі професійної підготовки майбутніх вихователів. До таких завдань належать: формування естетичної культури у дітей та їхніх батьків через цілеспрямовану педагогічну діяльність, яка сприяє розвитку

художнього смаку, почуття прекрасного та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва; створення розвивального художнього середовища у закладах дошкільної освіти, що передбачає організацію спеціально обладнаних зон для творчої діяльності дітей, використання різноманітних матеріалів і засобів для самовираження; здійснення психолого-педагогічного супроводу мистецької освіти дошкільників, що вимагає від вихователя глибокого розуміння вікових особливостей дітей і забезпечення емоційно комфортних умов для їх творчого розвитку; індивідуальний підхід до дитячої творчості, який полягає у врахуванні потреб, інтересів і можливостей кожної дитини, стимулюванні її власної ініціативи та самостійності у творчому процесі; урахування особистісних особливостей та потенціалу кожного вихованця, що передбачає підтримку індивідуальних темпів розвитку, виявлення й розвиток природних нахилів і здібностей, а також формування позитивної мотивації до участі у художньо-продуктивній діяльності [25,с.83-84].

Т. Бондар акцентує увагу на важливості креативності як невід'ємної складової професійної компетентності сучасного педагога, підкреслюючи, що саме творчий вихователь здатен не лише ефективно реалізовувати освітні завдання, а й створювати сприятливі умови для розвитку креативності, ініціативності та самовираження у своїх вихованців. На думку дослідника, креативність педагога проявляється у здатності гнучко мислити, шукати нестандартні рішення, використовувати різноманітні художні техніки й методи для стимулювання творчої активності дітей. Такий вихователь не обмежує творчу свободу дошкільнят жорсткими рамками, а, навпаки, заохочує індивідуальність кожної дитини, сприяє її самостійності у виборі засобів вираження власних думок і почуттів через образотворчу діяльність [35, с.163].

У процесі професійної підготовки майбутніх вихователів необхідно формувати уявлення про специфіку художньо-продуктивного процесу, який включає побудову уявного образу, розвиток пізнавальних психічних процесів (уваги, уяви, пам'яті), а також практичну діяльність з художніми матеріалами та інструментами.

В. Крамаренко підкреслює, що важливим чинником розвитку творчості дошкільників є використання ігрової форми подачі навчального матеріалу, адже саме гра є природним середовищем для самовираження та самореалізації дитини. Дослідниця звертає особливу увагу на явище «перетворення зображень», коли в процесі гри діти надають предметам нові значення та функції, тим самим розвиваючи не лише свою фантазію, а й образне мислення, здатність до творчої інтерпретації та художньої уяви. Такий підхід стимулює дітей вільно експериментувати з матеріалами та образами, не боячись помилитися або вийти за межі традиційних стандартів. При цьому, як зазначає В. Крамаренко, надзвичайно важливим є позитивне емоційне ставлення дитини до самого процесу творчості та його результату, оскільки саме позитивні емоції створюють основу для подальшого інтересу до мистецької діяльності, підвищують самооцінку дитини та зміцнюють її віру у власні сили [36, с. 47].

Також важливо створити умови для особистісного вибору дитини в художньо-продуктивній діяльності. На цьому акцентує Т. Ткач, вказуючи на необхідність врахування природних інтересів і нахилів дошкільників, що позитивно впливає на їхній емоційний, пізнавальний та творчий розвиток. Надання можливості самостійно обирати тематику, техніку виконання, матеріали чи послідовність дій допомагає дітям відчувати себе суб'єктами творчого процесу, а не просто виконавцями інструкцій дорослих. Такий підхід сприяє формуванню внутрішньої мотивації, розвитку самостійності, відповідальності за результат і впевненості у власних силах. Більш того, особистісно орієнтоване середовище дозволяє кожній дитині розкрити свій індивідуальний художній стиль, що надзвичайно важливо для підтримки унікальності кожного маленького творця [44, с. 190].

На думку Т. Фасолько, художньо-продуктивна діяльність є інтеграційним процесом створення конкретного продукту – малюнка, виробу, аплікації тощо, в основі якого лежить художній образ як прояв творчого мислення дитини [33, с.46-47]. Ця діяльність поєднує різні види активності дошкільників: предметно-

практичну, художню, ігрову, забезпечуючи комплексний розвиток дитини і формуючи її життєву компетентність.

О. Половіна також зазначає, що така діяльність передбачає певний рівень обізнаності дитини у сфері мистецтва, що включає знання про основні художні техніки, матеріали та засоби виразності. Вона підкреслює важливість формування у дітей прагнення до самовираження через творчість, оскільки саме цей процес сприяє розвитку їхньої особистісної активності, самостійності мислення та креативних здібностей. Крім того, наголошується на значущості здатності дитини отримувати унікальний результат власної діяльності, що є свідченням індивідуального підходу до творчого процесу, розвитку естетичного смаку, впевненості у своїх силах та внутрішньої мотивації до подальшої художньої самореалізації [24, с.74].

Схожу позицію висловлює С. Боярчук, яка вважає художньо-продуктивну діяльність провідною у формуванні мистецько-творчої компетентності дітей. На її думку, в основі такої діяльності лежить розвиток емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, що передбачає вміння емоційно відгукуватися на твори мистецтва, розуміти їх зміст і виразність, а також формування стійкого інтересу до художньої творчості. Водночас важливим є набуття практичних навичок художньої діяльності - таких як уміння працювати з різними матеріалами та техніками, здатність експериментувати, комбінувати різні засоби художнього вираження. О. Вареник підкреслює, що саме через активну творчу діяльність діти розвивають уяву, художнє мислення, здатність самостійно створювати естетично цінні образи, що є основою для їх подальшого гармонійного особистісного розвитку [2, с. 16].

Художньо-продуктивна діяльність у закладі дошкільної освіти охоплює ознайомлення дітей з творами мистецтва, оволодіння техніками малювання, ліплення, аплікування, художнього і технічного конструювання (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Напрями художньо-продуктивної діяльності та активності для дітей[6, с. 113]

Напрямок художньо-продуктивної діяльності	Основний зміст діяльності	Приклади активностей для дітей
Ознайомлення з творами мистецтва	Перегляд картин, скульптур, народного мистецтва; обговорення вражень	Віртуальні екскурсії до музеїв, створення власних «галерей» у групі
Малювання	Оволодіння різними техніками малювання: граттаж, ниткографія, малювання бульбашками, пальчикове малювання, штампування	Малювання музичних образів, сюжетно-тематичні композиції
Пластичне образотворення	Робота з глиною, солоним тістом; розвиток дрібної моторики	Створення об'ємних сюжетних композицій, колективні проекти
Конструктивне образотворення	Використання паперу, тканини, природного матеріалу для створення композицій	Тематичні аплікації («Осінній ліс», «Казкові герої»)
Художнє конструювання	Створення виробів із різних матеріалів за власним задумом	Будівництво макетів будинків, казкових замків
Технічне конструювання	Оволодіння базовими прийомами збирання моделей, механічних об'єктів	Збірка рухомих іграшок, простих механізмів із конструктора

Виходячи з даних табл. 1.1 бачимо, що перегляд картин, скульптур та інших творів мистецтва розвиває у дітей естетичне сприйняття, здатність до аналізу та оцінки. Обговорення вражень від побаченого сприяє розвитку мовлення, збагаченню словникового запасу та формуванню критичного мислення. Віртуальні

екскурсії до музеїв та створення власних «галерей» дозволяють дітям активно взаємодіяти з мистецтвом, розвиваючи уяву та творчі здібності.

О. Літченко підкреслює, що малювання є основним засобом самовираження дітей дошкільного віку. Оволодіння різними техніками малювання, такими як гуаш, акварель та пальчикове малювання, сприяє розвитку дрібної моторики, координації рухів та просторового мислення. Малювання музичних образів та сюжетно-тематичних композицій допомагає дітям виражати свої емоції та переживання, що є важливим аспектом їхнього емоційного розвитку [16, с. 13-14].

В свою чергу, робота з глиною та солоним тістом розвиває тактильні відчуття, дрібну моторику та просторову уяву. Створення об'ємних сюжетних композицій та колективні проєкти сприяють розвитку у дітей уяви, креативності та вміння працювати в команді [5, с. 2; 17]. Цей вид діяльності також допомагає дітям краще розуміти структуру предметів та їхні властивості.

Використання паперу, тканини та природного матеріалу для створення композицій розвиває у дітей художнє сприйняття, уяву та творчі здібності. Тематичні аплікації, такі як «Осінній ліс» чи «Казкові герої», дозволяють дітям виражати свої емоції та переживання, а також сприяють розвитку мовлення через опис створених образів.

Створення виробів із різних матеріалів за власним задумом розвиває у дітей конструкторські та технічні навички, просторове мислення та уяву. Будівництво макетів будинків чи казкових замків допомагає дітям краще розуміти структуру предметів та їхні функції, а також сприяє розвитку колективної діяльності та вміння працювати в команді [43].

Оволодіння базовими прийомами збирання моделей та механічних об'єктів розвиває у дітей технічне мислення, уважність та терплячість. Збірка рухомих іграшок та простих механізмів із конструктора сприяє розвитку логічного мислення, вміння аналізувати та вирішувати проблеми [28, с.84].

Усі ці напрями художньо-продуктивної діяльності взаємопов'язані та доповнюють один одного, сприяючи всебічному розвитку дітей дошкільного віку. Правильна організація цієї діяльності допомагає формувати у дітей естетичне

сприйняття, творчі здібності, комунікативні навички та готовність до навчання в школі.

У процесі підготовки майбутніх вихователів важливо враховувати, що в дошкільному віці, зокрема у дітей п'ятого року життя, інтенсивно розвиваються наочно-дійове та наочно-образне мислення [45, с. 96]. Це зумовлює необхідність створення умов, за яких дитина зможе реалізовувати власні уявлення в художньо-продуктивній діяльності через зображення предметів і явищ, що мають для неї емоційне значення. Важливою передумовою цього процесу є занурення у творче середовище, яке має бути збагачене різноманітними зображувальними матеріалами, доступними для вільного вибору дитини. Такий підхід вимагає від педагогів уміння яскраво та лаконічно демонструвати зразки діяльності, що здатні надихнути дошкільників на створення власних образів.

Актуальною в контексті професійної підготовки є тема «Методи та прийоми навчання дітей дошкільного віку образотворчій діяльності», де особливу увагу варто приділити опануванню прийому «оживлення» - способу зображення об'єктів, що наділяються емоційними чи анімізованими характеристиками [38, с. 78-79]. Такий підхід є надзвичайно ефективним у роботі з дітьми п'ятого року життя, у яких переважає емоційне сприймання, а образи часто мають субсенсорний (підвищено чуттєвий) та анімізований характер: у їхній уяві тварини, явища природи чи навіть предмети «оживають», розмовляють, допомагають розв'язувати проблемні ситуації.

У процесі професійної підготовки студентів ЗВО доцільно моделювати практичні кейси, які сприяють розвитку їх здатності створювати та аналізувати освітні ситуації, демонструвати теоретичні знання й практичні навички. Наприклад, під час освітньої взаємодії за темою «Зелена царівна» здобувачі освіти вчаться не лише створювати художній образ ялини, а й супроводжувати свої дії вербальними коментарями, що мають значення для формування мовлення дітей і кращого розуміння етапів творчої діяльності. Такий словесний супровід допомагає дошкільникам у п'ятирічному віці краще засвоїти послідовність дій, розвивати

мовлення та мислення, а педагогам - оволодіти технікою структурування власної діяльності [44, с. 202].

Особливу роль у художньо-продуктивній діяльності відіграє музичний супровід, який активізує уяву та емоційний стан дитини. Мелодії, відповідні до тематики освітньої взаємодії, сприяють створенню емоційного фону, на якому формуються образи. Майбутні вихователі мають навчитися добирати музичні твори, які гармонійно поєднуються з видом образотворчої діяльності та віковими особливостями дітей п'ятого року життя.

Наукове обґрунтування важливості мистецької рефлексії як засобу професійної підготовки майбутніх вихователів представлено у працях О. Половіної. Дослідниця підкреслює значення рефлексійних вправ, які допомагають майбутнім педагогам розуміти власні емоції, аналізувати результати творчої діяльності та усвідомлювати свій вплив на дитину [25, с. 85]. Одним із ключових компонентів професійної підготовки є опанування технології «образотворення» через призму синергетичного підходу, що передбачає цілісне бачення освітнього процесу та розвиток здатності до імпровізації й творчого пошуку.

У межах сучасної педагогіки важливо впроваджувати в освітню практику поняття, які сприяють розвитку творчого потенціалу дітей, зокрема «free painting» (вільне малювання), «пластичне образотворення» та «конструктивне образотворення» [15, с. 60]. Ці концепції надають можливість розвивати дитячу креативність, самовираження і критичне мислення, дозволяючи дітям не лише виражати свої почуття через образотворчі форми, але й творчо взаємодіяти з навколишнім середовищем.

Вільне малювання є однією з найважливіших форм творчої діяльності дітей дошкільного віку. Процес малювання без чітко визначених тем чи завдань дозволяє дитині виразити свої емоції, думки та фантазії без обмежень. Такий підхід сприяє розвитку уяви, оригінальності та індивідуальності кожної дитини, що є основою для формування творчого мислення.

Вільне малювання має величезне значення для розвитку емоційної сфери дитини. Воно дає змогу висловлювати переживання, радощі, тривоги, що може стати для дитини своєрідним способом самовираження і психологічної розрядки. Крім того, така діяльність допомагає формувати впевненість у власних силах, оскільки дитина вчиться не боятися помилок і невдач, а використовувати їх як досвід для розвитку. Вільне малювання сприяє розвитку почуття власної гідності та позитивного ставлення до своїх творчих можливостей.

Ще однією важливою складовою є розвиток мовлення. У процесі вільного малювання діти часто описують свої роботи, розповідають, що зображено на картині, діляться своїми думками [7, с. 33-34]. Це дає можливість збагачувати словниковий запас, удосконалювати вміння виражати свої почуття і думки, а також сприяє розвитку зв'язного мовлення.

Пластичне образотворення є важливою складовою художньо-продуктивної діяльності дітей. Включення ліплення з різних матеріалів, таких як глина, солоне тісто, допомагає дітям розвивати дрібну моторику, оскільки робота з пластичними матеріалами вимагає точності і координації рухів рук і пальців. Це є основою для розвитку інших навичок, таких як письмо і малювання. Під час ліплення діти навчаються сприймати об'єм, форму, структуру матеріалів, що також сприяє розвитку просторового мислення. Вони працюють із тривимірними об'єктами, що дає можливість освоїти концепції об'єму та простору, а також вчить планувати та реалізовувати свої творчі задуми в реальності.

Пластичне образотворення допомагає дітям розвивати креативність. Ліплення фігурок з солоного тіста, створення композицій із різних матеріалів стимулює уяву, дозволяючи дітям вигадувати нові об'єкти, образи та сюжети. Така діяльність сприяє не тільки розвитку творчих здібностей, але й покращує емоційне благополуччя дітей [4, с. 22-23]. Вони можуть використати цей процес для вираження своїх почуттів, що допомагає їм розуміти та контролювати свої емоції.

Конструктивне образотворення є ще однією важливою формою художньо-продуктивної діяльності, яка дозволяє дітям розвивати логічне мислення, уяву та навички вирішення проблем. Конструктивне образотворення передбачає створення

об'єктів через процес складання або будування з різних елементів. Це може включати роботу з конструкторами, з'єднання геометричних фігур, створення моделей будівель чи транспортних засобів. Така діяльність розвиває у дітей не лише творче мислення, а й вміння працювати з точними пропорціями, розуміти складні структури та передбачати можливі результати своїх дій.

Конструктивне образотворення вимагає від дітей уважності та концентрації, адже вони повинні правильно зібрати всі частини і елементи, щоб отримати бажаний результат. Це вчить їх планувати свої дії, передбачати логічні зв'язки між частинами та оцінювати кінцевий результат[13, с. 79]. Такі навички є дуже важливими для подальшого навчання і розвитку, оскільки діти вчаться не лише виконувати завдання, а й обирати найефективніші стратегії для досягнення поставленої мети.

Конструктивне образотворення сприяє розвитку просторового сприйняття, оскільки діти працюють з тривимірними об'єктами, формують уявлення про об'єм і форму, розвивають навички орієнтації в просторі. Під час цього виду діяльності діти також вчаться бути терплячими та точними, оскільки для досягнення успіху їм необхідно звертати увагу на дрібниці та ретельно виконувати кожен етап роботи.

Одним з ключових завдань є навчити майбутніх вихователів алгоритмам невтручання та підтримки дитячої ініціативи. Це важливо для того, щоб діти мали можливість самостійно проявляти ініціативу в процесі створення художніх творів. Вихователь у такому разі виступає в ролі настановника та помічника, а не безпосереднього керівника.

У табл. 1.2 систематизовано основні етапи впровадження концепцій образотворчого розвитку в освітній процес.

Отже, підготовка майбутніх вихователів до організації художньо-продуктивної діяльності з дітьми дошкільного віку є важливим етапом у їхньому професійному становленні, адже від того, як педагог вміє створити сприятливі умови для розвитку дитячої творчості, залежить рівень творчого потенціалу вихованців.

У цьому контексті особлива увага приділяється формуванню у педагогів

умінь організовувати різноманітні види діяльності, які сприяють розвитку креативності дітей, таких як малювання, пластичне образотворення, конструктивне образотворення та інші види художньої діяльності.

Таблиця 1.2

Основні етапи впровадження концепцій образотворчого розвитку в освітній процес [15, с. 55-56]

Підхід до образотворення	Основні завдання	Роль вихователя	Вплив на розвиток дитини
Free painting (вільне малювання)	Розвиток творчої уяви та самовираження	Підтримка та заохочення дитячих ініціатив, мінімальне втручання	Формування індивідуальності, розвиток емоційного інтелекту, уяви
Пластичне образотворення	Розвиток просторових уявлень, дрібної моторики	Виготовлення матеріалів, надання матеріальної підтримки	Поліпшення координації рухів, розвитку тактильних відчуттів і моторики
Конструктивне образотворення	Розвиток логічного та просторового мислення, навичок розв'язання задач	Підтримка в експериментуванні з матеріалами, мінімальна допомога	Розвиток конструктивного мислення, навичок розв'язування проблем

Враховуючи специфіку дітей п'ятого року життя, які перебувають у періоді інтенсивного розвитку наочно-образного мислення, необхідно навчити майбутніх вихователів використовувати ігрові методи навчання, в яких діти мають змогу активно виражати себе. Важливим є також застосування музичного супроводу, який сприяє емоційному налаштуванню і стимулює уяву дітей.

1.2. Основні поняття та значення питання підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Основні поняття у сфері художньо-продуктивного образотворення. «Художньо-продуктивне образотворення» - це інтегративний вид діяльності, спрямований на створення оригінального художнього продукту (образу) за допомогою різноманітних матеріалів, інструментів та технологій, що вимагає прояву творчості, естетичного ставлення до дійсності та цілеспрямованої реалізації художнього задуму [3, с. 67]. «Технології образотворення» - це система послідовних, науково обґрунтованих методів, прийомів та засобів, спрямованих на ефективне досягнення поставленої художньо-продуктивної мети [6, с. 90]. Вони визначають спосіб взаємодії суб'єкта з матеріалами та інструментами. Розрізняють традиційні технології (акварель, гуаш, глина, олівці) та нетрадиційні (монотипія, кляксографія, ниткографія, комп'ютерні технології) [8, с. 15]. «Інструментарій образотворення» - це сукупність матеріальних засобів, інструментів та приладдя, що використовуються суб'єктом для безпосередньої реалізації художнього задуму та втілення образотворчих технологій [5, с. 48]. «Професійна підготовка вихователя» - це цілісний, системно організований освітній процес, спрямований на формування професійно значущих якостей особистості, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання функціональних обов'язків у дошкільному навчальному закладі [10, с. 22].

У системі професійної підготовки майбутніх вихователів важливим напрямом є формування готовності до організації художньо-продуктивної образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Зокрема, надзвичайно актуальною постає підготовка до роботи з дітьми п'ятого року життя, оскільки саме в цьому віковому періоді активно формується образне мислення, розвивається здатність до творчого самовираження через образотворче мистецтво. Раннє ознайомлення з мистецтвом, залучення до художньої діяльності, формування естетичного смаку - усе це виступає фундаментом подальшого гармонійного розвитку особистості дитини.

О. Вареник наголошує, що художньо-продуктивне образотворення у дітей дошкільного віку є важливою складовою їх загального розвитку, адже воно сприяє формуванню основних художніх навичок і емоційно-психологічного сприйняття світу[2, с. 29-30]. Під цим поняттям розуміється не лише створення художніх виробів, але й загальна система залучення дітей до візуального мистецтва, що охоплює різноманітні етапи і процеси творчої діяльності. Для дітей п'ятирічного віку художньо-продуктивне образотворення є надзвичайно важливим, оскільки це період, коли вони вже можуть активно проявляти власну ініціативу в процесі створення художніх творів, переходячи від простого наслідування до більш самостійного підходу до творчості.

У цьому віці дитина починає активно досліджувати навколишній світ, сприймаючи його через органи чуття, і цей процес є ключовим у розвитку її сенсорної чутливості. Дитина вчиться виділяти кольори, форми, фактури і сприймати їх у контексті певних образів. У результаті діти починають зображати не просто об'єкти, які вони бачать навколо, а й передавати свої враження і емоції через образотворчі засоби [1, с. 18].

Так, однією з основних особливостей художньо-продуктивної діяльності п'ятирічної дитини є активізація її уяви та креативності. Діти починають шукати нові способи вираження своїх ідей і почуттів. Вони можуть перетворювати звичайні предмети на частину вигаданих світів, фантазувати, експериментувати з кольорами та формами. Наприклад, замість того щоб просто зобразити дерево, дитина може створити малюнок, де дерево буде уособлювати не тільки природний об'єкт, а й її власні почуття або емоції, що пов'язані з ним. Важливо, що саме в цей період діти часто починають використовувати у своїх роботах не лише традиційні техніки (малювання олівцями або фарбами), але й вивчають нові способи, як, наприклад, ліплення, аплікація, роботи з природними матеріалами.

Окрім того, художньо-продуктивне образотворення для п'ятирічної дитини є основою для розвитку таких важливих якостей, як креативність і здатність до самовираження [25, с. 87]. Це період, коли дитина вчиться працювати над власними ідеями, а не просто відтворювати щось, що їй запропоновано. Вона може не лише

візуалізувати конкретні об'єкти, а й створювати абстрактні композиції, що вимагають від неї самостійності у виборі матеріалів, технік, кольорової гами.

Важливим аспектом є також цілеспрямований розвиток емоційної сфери дитини через мистецтво, адже саме тут поєднуються невербальні канали вираження почуттів і творчої уяви. У процесі художньої діяльності малеча отримує безпечне середовище для виявлення внутрішніх переживань: через кольорові рішення, форму та фактуру вона «малює» свій настрій, тривоги або радощі. Наприклад, якщо впродовж освітньої взаємодії дитина кілька разів обирає темні сині й сірі відтінки, затушовуючи легкі пастельні тони, це може свідчити про внутрішню напругу або сум; навпаки, яскраві теплі кольори-жовтий, помаранчевий, червоний-часто асоціюються з енергією, радістю та відчуттям безпеки.

Педагог може помітити такі зміни та організувати спеціальні вправи: наприклад, «кольорове коло емоцій», де кожна секція позначає певний настрій, і запропонувати дітям навмисно створювати короткі малюнки під домашнє завдання, обираючи лише відтінки свого почуття [16, с. 33]. Ще один приклад - техніка «емоційного колажу», коли діти вирізають із журналів та газет образи, які резонують із внутрішнім станом, і складають із них композицію на великому аркуші, що потім обговорюється в колі.

Крім індивідуальної роботи, важливо вводити групові проекти, наприклад, спільне створення «емоційного панно»: кожна дитина малює одну частину сюжету, відображаючи певну емоцію - гнів, співчуття, здивування - потім разом з'єднують фрагменти, створюючи міні-оперу кольору. У такому процесі діти не лише знайомляться з власними почуттями, а й навчаються розпізнавати та підтримувати емоції товаришів, що сприяє розвитку соціальної інтелігентності [24, с.76].

З огляду на все це, важливо, щоб вихователі створювали для дітей сприятливе середовище для художньої діяльності, надавали їм можливість для вільного самовираження і вибору способів передачі своїх вражень. Діти п'ятого року життя здатні на нові художні відкриття, якщо їм буде надана свобода у творчості та водночас підтримка у розвитку навичок, необхідних для досягнення високого рівня художнього вираження.

Майбутній вихователь повинен добре знати, як саме розвиваються діти п'ятого року життя, адже в цей час формуються базові психофізичні навички, які ляжуть в основу всіх подальших здобутків [23, с. 737]. Наприклад, для розвитку дрібної моторики корисно планувати вправи з нанизування намистин, вирізання зі спеціального безпечного паперу або роботу з пластиліном, коли діти ліплять прості фігурки – це не тільки тренує пальчики, а й готує руку до письма. У той же час масштабні завдання на розвиток великої моторики - робота з фарбами або малювання на підлозі великими крейдами – зміцнюють м'язи плечового поясу і покращують координацію рухів, що важливо для вміння тримати пензлик і олівець.

Сприйняття кольору, форми й простору закріплюється через цілеспрямовані експерименти: наприклад, мікс-станція з гуашшю, де малята самостійно складають нові відтінки, фіксують їх у таблиці та відразу застосовують у сюжетному малюнку, допомагає розвинути колірне чуття. Пошукові ігри на кшталт «Знайди фігуру» на великому мольберті – коли діти шукають і обводять квадрат, круг або трикутник серед різнокольорових плям – відточують здатність розпізнавати контури й оцінювати взаємне розташування елементів у просторі [37, с. 125]. А конструювання з великих блоків або коробок із природного матеріалу не лише тренує мислення «знизу вгору», а й формує уявлення про об'єм і пропорції.

У табл. 1.3 (Додаток Г) розміщено основні характеристики процесу художньо-продуктивного образотворення у дітей дошкільного віку.

Важливо створювати комфортне середовище, де фізична безпека й психологічний спокій стають платформою для творчості: м'які пуфи й подушки біля столів, неслизька плівка під матеріалами, доступні полицки з яскравими ємностями для фарб і паперу – все це знижує тривожність і дає дітям свободу експериментувати [26, с. 44].

Правильно підібрані техніки й матеріали – від безпечних нетоксичних фарб і олівців до структурованих карток із прикладами техніки «монотипії» або «тиснення пальчиками» на глинистому тісті – стимулюють дитячий творчий потенціал, бо кожен малюк відчуває, що може обрати спосіб вираження емоцій і світогляду. Завдяки такому поєднанню уваги до вікових особливостей і багатого набору

методик вихователь створює умови, в яких п'ятирічні діти не просто малюють – вони навчаються відчувати себе митцями й відкривають у собі бажання творити.

Важливим аспектом є використання технік, які дозволяють дітям вільно самовиражатися та відкривати нові відчуття від творчої діяльності. Техніки малювання та ліплення не лише розвивають моторні навички, а й забезпечують емоційне збагачення. Наприклад, використання таких технік, як монотипія (відбитки на папері), розпилення фарби, відбиток (на папері або тканині), а також малювання восковими олівцями чи фарбами на вологому папері забезпечують цікавий і новий досвід, розширюючи уявлення про кольори та текстури[27, с. 41-42].

О. Половіна стверджує, що щодо новітніх практик, одним із актуальних підходів є використання інтерактивних платформ для творчих занять, де діти можуть малювати на екрані, використовуючи різні кольори та ефекти, наприклад, через додатки для малювання чи віртуальні галереї[22, с. 5]. Таким чином, вихователь має володіти не лише знаннями про класичні техніки малювання, але й бути здатним адаптувати їх до сучасних умов, зокрема, з використанням технологій. Основні техніки малювання та матеріали для розвитку творчості дітей п'ятого року життя розкрито у табл. 1.4. (Додаток В)

Виходячи з даних табл. 1.4, важливо, щоб вихователі мали не лише традиційні знання, а й були готові до використання новітніх технологій і творчих методик, що сприятимуть розвитку художніх і когнітивних здібностей дітей. Це дозволяє створити багатий і різноманітний простір для самовираження малечі, де кожна дитина може знайти власний спосіб творчого самовираження.

Значення підготовки майбутніх вихователів до цього виду діяльності полягає у створенні методичного й творчого фундаменту, який дозволить їм ефективно організовувати освітню взаємодію з образотворчості в закладах дошкільної освіти.

Важливими є навички планування та написання алгоритмів образотворення освітніх взаємодій, використання інноваційних методик, інтеграція художньо-образотворчих видів діяльності з іншими напрямками розвитку дитини (мовленнєвим, пізнавальним, емоційно-соціальним). Наприклад, інтеграція з

літературою – створення ілюстрацій до казок; з природознавством – зображення сезонних змін у природі; з математикою – використання геометричних фігур у композиції[3, с. 39].

Підготовка майбутніх вихователів передбачає також розвиток особистісних якостей – естетичного смаку, уяви, креативності, комунікабельності, вміння створювати доброзичливу атмосферу у групі, що сприяє вільному творчому самовираженню дітей[4, с. 40]. Такі якості формуються під час педагогічної практики, участі у творчих конкурсах, створення власного портфоліо з методичних та образотворчих матеріалів, майстер-класів, виставок.

Педагог має володіти методикою художньо-продуктивного образотворення, що дозволяє дитині створювати власні образи, художні вироби, засновані на осмисленні власних почуттів, досвіду, уявлень. Таке спрямування освітнього процесу сприяє формуванню особистості, розвитку творчого потенціалу, естетичної культури та самореалізації дитини.

Невід’ємною складовою є також оволодіння цифровими технологіями: використання онлайн-ресурсів, віртуальних музеїв, освітніх платформ для створення презентацій, відеоуроків, інтерактивних картин. Це дозволяє зробити процес навчання цікавим, емоційно насиченим, сприяє індивідуалізації художньо-естетичного розвитку дитини.

Змістові напрями підготовки вихователя до художньо-естетичної роботи з дітьми п’ятого року життя систематизовано у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Змістові напрями підготовки вихователя до художньо-естетичної роботи з дітьми п'ятого року життя [15, с. 61]

Аспект підготовки	Зміст	Приклад реалізації
Теоретична підготовка	Вивчення вікових особливостей, методики викладання, педагогіки мистецтва	Освітня взаємодія з дитячої психології, аналіз художніх творів
Практичні навички	Виконання вправ у різних художніх техніках, написання конспектів освітньої взаємодії	Створення композицій у техніці «друкованого малюнка», «набризку»
Креативність та самовираження	Розвиток естетичного смаку, уяви, творчого мислення	Створення артбуків, розробка лепбуків на тему пори року
Інтеграція з іншими напрямками	Об'єднання образотворчості з мовленнєвим, пізнавальним, музичним розвитком	Малювання ілюстрацій до казок, музично-пластичне зображення тварин
Цифрова грамотність	Використання цифрових ресурсів у підготовці та проведенні занять	Створення презентації з картинками Марії Приймаченко, віртуальна екскурсія
Рефлексія та саморозвиток	Аналіз результатів роботи, участь у майстер-класах, виставках	Власне портфоліо, онлайн-виставка творчих робіт

Отже, розвиток художньо-естетичних здібностей у дітей є важливою складовою їхнього всебічного розвитку. Для майбутнього вихователя це означає необхідність поєднання теоретичних знань з практичними навичками організації художньо-продуктивної діяльності. Формування творчої компетентності майбутніх педагогів передбачає здатність ефективно використовувати методи, техніки та інструменти, які найкраще сприяють розвитку творчого потенціалу дітей.

Сучасна підготовка вихователів має орієнтуватися на інтеграційний підхід, що включає не лише образотворчість, а й можливість інтегрувати мистецтво в різні напрямки навчання. Застосування цифрових технологій у навчальному процесі дає вихователю можливість не лише створювати цікаві взаємодії, але й організовувати навчання в нових формах, що відповідають потребам сучасних дітей.

1.3. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя є важливим аспектом у процесі формування їх професійної компетентності в галузі мистецької освіти. З огляду на те, що діти п'ятого року життя знаходяться на важливому етапі розвитку, де активізуються творчі здібності, образотворче мистецтво має значний вплив на їхній емоційний та інтелектуальний розвиток. Тому підготовка вихователів до цієї діяльності вимагає врахування низки педагогічних умов, що забезпечують ефективність навчання та розвитку дітей.

Основною педагогічною умовою успішного формування художньо-продуктивної діяльності у дітей дошкільного віку є здатність майбутніх вихователів володіти теоретичними знаннями та практичними навичками, які стосуються методики образотворчої діяльності [33, с. 48]. Вихователь повинен мати глибоке розуміння основ дитячої художньої творчості, зокрема етапів розвитку дитячої фантазії та вміння виражати себе через різні художні форми. Важливим є також знання особливостей психофізіологічного розвитку дітей п'ятого року життя, оскільки саме в цей період активно формується уява, сенсорне сприйняття, моторні навички, а також здатність передавати свої емоції та враження через образотворчі засоби.

Одним із основних завдань є навчити вихователів не тільки теоретично розуміти ці процеси, а й ефективно застосовувати отримані знання на практиці. Зокрема, вони повинні бути здатні створювати розвивальні освітні взаємодії, які не лише відповідають віковим особливостям дітей, але й стимулюють їхню креативність та самовираження [35, с. 169]. Справжній вихователь має вміти правильно обирати художні техніки і матеріали, що відповідатимуть як загальним принципам розвитку дітей, так і конкретним потребам кожної окремої дитини.

Використання різноманітних технік у художній діяльності відкриває перед дітьми безмежні можливості для пізнання себе й навколишнього світу. Малювання

гуашшю дозволяє відчутти насиченість кольору й водночас контролювати щільність мазка: вихователь може запропонувати малярам спочатку змішати два кляксами фарби на палітрі, а потім перенести отриманий колір на папір, спостерігаючи, як яскравість переходить у ніжність відтінків. Акварельне малювання навчає працювати з водою: діти занурюють пензлик, бачать, як вода розтікає пігмент, й усвідомлюють, що доза вологи змінює інтенсивність кольору. Пальчикове малювання дарує справжню «сенсорну пригоду»: без посередників – пензлів або олівців – дитина безпосередньо контактує з фарбою, відчуває її текстуру, малює широкі й тонкі лінії, а потім уважно роздивляється сліди власних долонь і пальців, що стимулює розвиток відчуття простору й форми [45, с. 98-99].

Техніки, які перетворюють створення образу на експеримент, – «монотипія» та малювання на вологому папері – ще більше підсилюють творче дослідження: коли малюнок на вологому аркуші відбивається на другому папері, дитина з захопленням спостерігає за дзеркальним відбитком і вигадусь цілі історії із появи плям, що нагадують птахів або квіти. Аналогічно, у розділі «ліплення» п'ятирічки формують спочатку прості кульки з пластиліну, а потім експериментують із їхнім перетворенням у фігурки тварин або фантастичних істот – так закладається основа моделювання та уявного мислення. Конструювання з природних матеріалів – наприклад, складання осіннього колажу з листя й гілочок – водночас привчає дітей до спостереження за змінами в живій природі та навчає використовувати контраст фактур: сухе листя й гладкий пісок, м'який мох і шорсткі гілочки.

Щоб ці техніки працювали максимально ефективно, необхідно створити такі педагогічні умови: - середовище вільного експериментування. Дитина повинна мати можливість пробувати різні способи нанесення фарби, поєднання матеріалів, зміни форми без страху «помилитися»; - наявність різноманітних матеріалів та інструментів. Папір різної щільності, природні матеріали, пластилін, фарби та нетрадиційні інструменти (губки, палички, шматочки тканини) розширюють межі дитячого експерименту; - чітка, але м'яка педагогічна підтримка. Вихователь супроводжує процес ненав'язливими запитаннями: «Що ти бачиш у цьому відбитку?», «Як можна змінити форму цієї кульки?» – це активізує візуальне

мислення й уяву; - організація роботи в індивідуальному темпі. Діти по-різному сприймають матеріали: комусь потрібно більше часу, щоб зрозуміти властивості води на папері, іншим, щоб знайти форму майбутньої фігурки. Поважання темпу кожної дитини формує внутрішню мотивацію; - Створення ситуацій емоційного переживання й успіху. Позитивне підкріплення, можливість показати власну роботу одноліткам або придумати історію до створеного образу сприяють підвищенню самооцінки та розвитку творчої ініціативи; - інтеграція з пізнавальними спостереженнями. Поєднання творчої діяльності з вивченням природи, кольорів, фактур і сезонних змін допомагає дітям глибше усвідомити власний досвід і переносити його у свої роботи.

Кожна з технік стає окремим етапом глибшого опанування творчого процесу: через гуаш діти знайомляться з кольоровим міксом, через акварель – із контролем вологості й градієнтом, через пальчикову техніку – з експресією й тактильним досвідом, а через монотипію – із дивом несподіваного результату[14, с. 47]. У комплексі ці вправи формують уяву, сприяють розвитку емоційного інтелекту (адже кожен відтінок і мазок може відповідати внутрішньому стану дитини), а також допомагають вихователям за допомогою візуальних «ключів» індивідуалізувати підхід до кожного дошкільника. Такий багатокomпонентний підхід повною мірою розкриває творчий потенціал п'ятирічних дітей, робить їх активними дослідниками художніх матеріалів і справжніми авторами власних малюнків.

Пластичне образотворення є ще однією надзвичайно ефективною технікою для розвитку творчості та моторики в дітей: під час роботи з глиною чи солоним тістом малеча одночасно відпрацьовує точні рухи пальчиків і отримує уявлення про об'єм та структуру. Спочатку можна запропонувати дітям просту вправу – «лепку кулястих друзів», коли кожен створює маленьку кульку й перетворює її на звірятко чи казкового персонажа, використовуючи додаткові деталі (вушка, лапки) або елементи декору (бісер, пір'я). Поступово, за словами О. Вареник, завдання ускладнюються: наступного разу – «ліпка композиції» з трьох-чотирьох фігур, що розповідають історію, наприклад, сільське подвір'я з курчатами та грибочками; так

діти вчатьсЯ планувати послідовність дій: від ескізу до остаточного вигляду роботи [2, с. 42-44].

Використовуючи глину, можна провести справжню «майстерню гончара»: діти не лише моделюють форми, а й відчують різницю між холодною, податливою масою та твердим виробом після випалу (або просто висихання), спостерігаючи, як змінюється їхня робота. Для найменших підійде солоне тісто – безпечний і легко вимиваючийся матеріал: варто поєднати його з природними текстурами, наприклад, притискаючи маленькі листочки чи гілочки до поверхні, щоб відтворити їхній рельєф, а потім розфарбувати роботу гуашшю.

Групова ліпка «живого лісу» з різних матеріалів дозволяє відтворити взаємозв'язок між об'єктами: діти формують окремі дерева, мешканців (лисичку, їжачка) і збирають панно на великому картоні, моделюючи середовище. Це не тільки розвиває просторове мислення, а й вчить комунікації та спільному прийняттю рішень: хто і де розташовує свій елемент, як поєднати недоторкані кольорові плями з текстурою глини.

Наприкінці освітньої взаємодії вихователь ініціює коротку «експозицію», де кожна робота супроводжується розповіддю автора: що він хотів передати, які матеріали обрав і чому [25, с. 77]. Це вчить дітей не тільки технічно опрацьовувати задум, а й рефлексувати над власною творчістю, вербалізувати емоції та формувати навички критичного мислення. Таке комплексне використання ліплення перетворює просту гру з пластиліном на глибоку діяльність, яка стимулює інтелект, почуття й відкриває шлях до індивідуального художнього самовираження.

Конструювання з природних матеріалів – ще один спосіб стимулювання творчості. Використання гілок, камінців, листя, шишок, насіння, шкіри, тканини дає можливість не лише виготовляти різноманітні предмети, а й розвивати в дітей здатність працювати з природними матеріалами, що є екологічно чистими і водночас дозволяють створювати оригінальні та багатофункціональні вироби [21, с. 14]. Наприклад, діти можуть збудувати з гілок «будинок для лісових звірят» або створити аплікацію на основі сухих рослин, що допомагає розвивати як практичні навички, так і зв'язок з природою.

У процесі організації художньо-продуктивної діяльності вихователь має бути готовим враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Важливо не лише дотримуватися загальних методичних принципів, але й вміти підлаштувати завдання так, щоб вони відповідали інтересам і рівню розвитку дитини. Це означає, що вихователь повинен уважно стежити за реакцією дитини, підтримувати її ініціативу та спонукати до нових досягнень [25, с. 87].

Наприклад, якщо дитина виразно цікавиться темою природи, вихователь може організувати освітні взаємодії, де основною технікою буде використання природних матеріалів для створення колективної композиції або аплікації. Іншому малюку, який виявляє інтерес до абстрактних форм, можна запропонувати освітні взаємодії з малювання в техніці монотипії або експериментальне малювання в техніці набризку [15, с. 58]. Важливо також враховувати емоційний стан дитини: якщо вона переживає стрес чи негативні емоції, освітні взаємодії з мистецтва можуть стати чудовим інструментом для розрядки та емоційного самовираження.

Приклади конструювання з природних матеріалів для стимулювання творчості (табл. 1.6). (Додаток Б)

Однією з ключових передумов розвитку художньо-продуктивної діяльності дітей є ретельно продумане організаційне середовище, яке одночасно поєднує функціональність, естетику та емоційну підтримку. По-перше, фізичний простір має бути розділеним на зони: зона вільного малювання з мольбертами і змінним фоном, зона ручної праці з пластиковими шухлядами для матеріалів, зона колективних проектів із великим столом і зручними стільцями, а також «куточок рефлексії» - м'які пуфи й стенд із робіт дітей, де вони можуть обговорити власні враження [16, с. 33]. Освітлення краще організувати за допомогою м'якого розсіяного світла, яке не створює тіней і не сліпить, а додаткові джерела - настільні лампи з регулюванням яскравості.

Матеріали мають бути постійно доступними: прозорі контейнери з фарбами, папером, різноманітними інструментами - пензлями, ґратами, стеками, ножицями дитячої безпеки - розташовані на дитячому рівні, щоб діти могли самостійно обирати колір, фактуру та спосіб роботи. Регулярна «ротація» матеріалів -

наприклад, раз на тиждень з'являються нові «сенсорні банки» з крупами, піском чи крупнозернистим пластиліном - стимулює інтерес і творчий експеримент [4, с. 36-37].

Не менш важливою є емоційна складова: фонові ненав'язлива музика (інструментальна класика, звуки природи) задає настрій, а вихователь, уникаючи критики «не так», заохочує «розкажи, що ти відчував», створює атмосферу прийняття будь-яких результатів. Постійний стенд із дитячими роботами та щомісячні «вернісажі» за участі сімей допомагають малюкам відчувати свою значущість і мотивацію продовжувати творити.

Важливим елементом є чітке зонування часу: поряд із запланованими вправами залишаються довгі періоди вільної творчості без заданої теми, коли кожна дитина може імпровізувати, обираючи будь-які матеріали й техніки. У сукупності ці заходи створюють середовище, де п'ятирічний малюк почувається вільно, захищено - і в таких умовах розкривається справжній творчий потенціал.

Практичний аспект організації середовища включає правильне розміщення та підбір матеріалів, які відповідають потребам дітей. Наприклад, для малюків важливо мати доступ до різноманітних матеріалів для малювання: фломастери, кольорові олівці, акварельні фарби, гуаш, маркери, а також папір різних фактур і кольорів, що стимулює їхню творчість [13, с. 81]. Замість того, щоб обмежувати дітей лише стандартними матеріалами, вихователі можуть вводити нові, незвичні елементи, такі як солоне тісто, глина, тканина, природні матеріали (листя, шишки, гілки), що розширює їхні можливості в самовираженні та дозволяє створювати нові образи.

Щоб ці можливості повністю реалізувалися, вихователь повинен створити спеціально організоване середовище, яке передбачає:

- доступність матеріалів (дитина має самостійно обирати інструменти та матеріали, бачити їх на відкритих полицях, легко діставати й повертати на місце);
- простір для експериментування (творчі зони повинні бути організовані так, щоб діти могли сміливо змішувати фарби, пробувати незвичні техніки, працювати на підлозі, мольбертах чи великих аркушах;

- без страху забруднити чи зіпсувати щось);
- безпечні умови (усі матеріали мають бути нетоксичними, зручними для дітей і розташованими відповідно до віку);
- естетичність середовища (привабливе, гармонійно оформлене та затишне місце для творчості підтримує емоційний комфорт і позитивне ставлення до художньої діяльності).

Наприклад, можна запропонувати дітям розмальовувати картинки на природні теми, де використовуються не лише фарби, а й шматочки тканини для зображення квітів, пір'я для створення птахів, листя для декорування дерев. Це не тільки розвиває фантазію дітей, а й дозволяє їм працювати з різними фактурами, що є важливим етапом у розвитку дрібної моторики та сенсорного сприйняття.

Ще одним важливим елементом є створення простору, де кожна дитина має можливість для особистого самовираження, а також для взаємодії з іншими дітьми. Вихователь може організувати робочі зони, де діти можуть працювати індивідуально, а також зону для колективних творчих проєктів [22, с. 6-7]. Так, наприклад, діти можуть створювати великі спільні композиції, де кожен малює частину загальної картини або ліпить елементи для спільного «пейзажу», що розвиває уяву, комунікативні навички та здатність до співпраці.

Не менш вагомим є і забезпечення безпечних умов для діяльності. Для малювання важливо, щоб діти працювали за спеціально підготовленими столами, де є підставки для паперу, зручні стільці для сидіння, а також легко доступні матеріали [16, с. 13]. Важливо, щоб усе, що використовують діти, було безпечним для їхнього здоров'я: фарби, пластилін, інші матеріали не повинні містити токсичних речовин. Після кожної освітньої взаємодії важливо також перевіряти безпеку робочого простору, щоб уникнути травм.

Крім фізичних умов, важливим є також емоційний клімат в групі. Вихователь має бути здатний створити таку атмосферу, де діти почуваються комфортно, впевнено і не бояться експериментувати. Це передбачає не лише підтримку та заохочення кожної дитини, а й навчання приймати помилки як частину творчого процесу. Важливо, щоб діти розуміли, що мистецтво – це не лише досягнення

ідеалу, а й вільне вираження своїх почуттів і думок. Тому вихователь має сприяти розвитку такої атмосфери, де кожна дитина може експериментувати з різними техніками, кольорами та формами, не переживаючи через результат.

Важливою умовою є педагогічна підтримка й заохочення творчої активності дітей. Майбутні вихователі повинні бути здатні надати дітям індивідуальні поради, враховувати їхні особливості й інтереси, а також вміти коригувати процес творчості таким чином, щоб кожна дитина відчувала себе успішною. Також важливим є розвиток у вихователів вміння оцінювати роботи дітей, підкріплюючи їхні досягнення позитивними відгуками, що стимулює подальшу діяльність.

Крім того, велике значення має вдосконалення професійних навичок вихователів через участь у спеціалізованих тренінгах, курсах підвищення кваліфікації та інших формах неперервної освіти. Це дозволяє їм бути в курсі новітніх методик викладання художньо-продуктивного образотворення та інтегрувати їх у навчальний процес, забезпечуючи таким чином високий рівень підготовки [33, с. 52].

Співпраця вихователів з батьками є надзвичайно важливою складовою розвитку творчих здібностей дітей, оскільки саме вдома дитина має можливість продовжити і розвинути свої навички, здобуті в дитячому садку. Для цього вихователі повинні активно залучати батьків до художньо-продуктивної діяльності, надаючи їм необхідну підтримку та рекомендації, що допоможуть створити сприятливе середовище для творчого розвитку дітей вдома.

Один із практичних аспектів такої співпраці, як було зазначено у проєкті Концепції позашкільної освіти в умовах воєнного стану, – це створення для батьків рекомендацій щодо організації творчого простору вдома. Вихователі можуть допомогти батькам організувати простір, де дитина зможе вільно займатися малюванням, ліпленням, конструюванням чи іншими видами творчої діяльності [31]. Наприклад, вони можуть порекомендувати облаштувати куточок для малювання, де будуть доступні різні матеріали, фарби, олівці, папір різної текстури. Важливо, щоб цей простір був організований так, щоб дитина відчувала себе комфортно і мала доступ до необхідних інструментів.

Ще одним важливим кроком є надання батькам конкретних ідей для творчих завдань, які вони можуть організувати вдома. Це можуть бути прості, але цікаві завдання, які сприяють розвитку дитячої фантазії та моторики. Наприклад, вихователі можуть запропонувати батькам зробити з дітьми картину з природних матеріалів – листя, шишок, гілок. Діти можуть малювати на камінцях або використовувати пісок для створення малюнків. Така діяльність не тільки розвиває творче мислення, а й дозволяє залучити природні матеріали, що має великий сенс у навчанні дітей повазі до навколишнього середовища.

Не менш важливим є залучення батьків до майстер-класів та консультацій, які вихователі можуть проводити для них. Ці заходи допомагають батькам краще зрозуміти важливість художньої діяльності для розвитку дитини, а також дають практичні навички, як можна підтримати дитину вдома. Вихователі можуть організувати майстер-клас із малювання, де батьки зможуть спробувати різні техніки разом з дітьми, навчитися використовувати нові матеріали або дізнатися, як організувати освітню взаємодію так, щоб дитина отримувала задоволення від процесу творчості [38, с. 78-79]. Наприклад, на майстер-класах можна навчити батьків, як використовувати нетрадиційні техніки малювання – малювання пальцями, малювання за допомогою різних текстурованих матеріалів (папір з гофре, тканини, пісок).

Крім того, вихователі можуть створити рекомендації для батьків щодо того, як включити творчість у повсякденне життя. Це можуть бути завдання, пов'язані з спостереженням за навколишнім світом. Наприклад, батьки можуть запропонувати дітям поїхати на прогулянку і звернути увагу на кольори природи, форми дерев або хмар, а потім разом з дитиною відтворити побачене у малюнку чи аплікації. Такі завдання сприяють розвитку спостережливості, уяви та дрібної моторики, а також допомагають дитині побачити красу навколишнього світу через призму творчості.

Вихователі також можуть запропонувати батькам творчі завдання, які передбачають створення простих іграшок чи предметів декору. Наприклад, можна разом з дитиною зробити ляльку з тканини або пластиліну, конструювати з паперу різноманітні фігурки або виготовляти власні пазли [14, с. 48]. Це не лише допомагає

розвивати творчу уяву, а й створює міцну емоційну зв'язок між батьками та дитиною, що дуже важливо для її психоемоційного розвитку.

Також вихователі повинні підтримувати батьків у формуванні правильного підходу до оцінки дитячої творчості. Батьки мають усвідомити, що головне в художній діяльності дитини – це сам процес, а не результат [28, с. 84-85]. Потрібно заохочувати дитину за її старання, уяву та оригінальність, а не за те, наскільки добре вона зобразила певний об'єкт чи створила малюнок. Важливо вчити батьків підтримувати дитину у її творчих пошуках, навіть якщо результат не відповідає дорослим уявленням про «правильне» мистецтво. Це дозволяє дітям розвивати впевненість у своїх силах і не боятися експериментувати.

Крім того, в рамках співпраці з батьками вихователі можуть організувати тематичні виставки робіт дітей, де кожен малюнок чи виріб буде розглядатися як прояв індивідуальності дитини. Це стане для батьків не тільки можливістю побачити досягнення своїх дітей, але й додатковим стимулом до участі в творчих освітніх взаємодіях. Усе це вимагає від майбутніх вихователів не лише глибоких знань в області теорії та практики образотворчого мистецтва, а й вміння адаптувати отримані знання до умов навчання та розвитку дітей п'ятого року життя.

Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя висвітлено у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Умова	Опис
Формування теоретичних і практичних знань вихователя	Грунтовне вивчення методик образотворчої діяльності, технік дитячої творчості, вікових особливостей п'ятирічних дітей. Опрацювання наукових статей, методичних рекомендацій, аналіз педагогічних ситуацій.
Створення сприятливого професійного навчального середовища	Забезпечення доступу до навчально-методичних матеріалів, електронних репозиторіїв, відеоеккурсій, музейних ресурсів, а також можливість відвідувати майстерні, студії, сторінку кафедри з образотворчого мистецтва. Створення умов, у яких студент може експериментувати з матеріалами.
Професійна підтримка та заохочення творчості	Індивідуальний супровід викладача, обговорення творчих робіт, рефлексія, аналіз педагогічних кейсів, ознайомлення з фаховими публікаціями. Формування усвідомленої позиції щодо ролі образотворення в розвитку дитини.
Постійне професійне вдосконалення	Участь у тренінгах, курсах підвищення кваліфікації, методичних семінарах кафедри, вебінарах із сучасних технік (монотипія, змішані техніки, нетрадиційні матеріали). Розширення інструментарію майбутнього педагога.
Співпраця з батьками	Консультації, майстер-класи, рекомендації для підтримки художньої діяльності вдома.

Джерело: розроблено самостійно

Отже, педагогічні умови є основою для ефективної підготовки майбутніх вихователів до навчання дітей п'ятого року життя художньо-продуктивної діяльності, що допомагає не лише розвивати творчі здібності дітей, а й створювати сприятливе середовище для їхнього емоційного та інтелектуального зростання.

Висновки до першого розділу

Аналіз наукових джерел показав, що хоча багато уваги приділяється загальним питанням підготовки педагогів до роботи з дітьми, специфіка роботи з п'ятирічними дітьми вимагає більш детального дослідження та розробки індивідуальних підходів, що сприятимуть не лише художньому розвитку, але й емоційному, соціальному та інтелектуальному зростанню дітей. Цей віковий період є надзвичайно важливим, оскільки саме в п'ять років відбувається активна трансформація дитячої свідомості, і на цьому етапі педагогічний вплив може мати найбільший ефект на подальший розвиток особистості.

Ключові поняття, що складають основу цього дослідження – це художньо-продуктивна діяльність, образотворче мистецтво та професійна підготовка вихователів. Під художньо-продуктивною діяльністю розуміється не лише процес створення дитячих художніх виробів (малюнків, аплікацій, ліплення), а й більш складний і комплексний процес, який включає в себе розвиток уяви, емоційної чутливості, просторової орієнтації, а також здатності до самовираження через різноманітні техніки образотворчого мистецтва. Такий підхід дозволяє формувати у дітей стійкі художні інтереси і потребу у творчості, що буде важливим для їхнього майбутнього розвитку.

Образотворче мистецтво в цьому контексті виступає не лише як техніка створення зображень, а як інструмент для розвитку важливих особистісних якостей, таких як фантазія, емоційна виразність, здатність до самовираження та соціальної взаємодії. Важливою умовою є також розуміння того, що на етапі п'ятого року життя дитина починає розвивати не тільки базові навички малювання, але й здатність передавати власні емоції і переживання через образотворчі засоби, що є одним із основних завдань педагога.

Професійна підготовка вихователів займає центральне місце у забезпеченні ефективного розвитку дитячої творчості. Важливо, щоб вихователі не лише володіли теоретичними знаннями щодо методики навчання образотворчому мистецтву, але й мали практичні навички для впровадження цих знань у

навчальний процес. Вихователь повинен бути здатний створити атмосферу, що стимулює дитячу цікавість і сприяє розвитку творчої ініціативи дітей. Це передбачає здатність до адаптації методів навчання відповідно до вікових особливостей дітей, врахування їх індивідуальних потреб і можливостей.

Особливу увагу слід приділяти розвитку теоретичних і практичних навичок у вихователів. Теоретичні знання включають вивчення основних принципів і методів художньо-продуктивної діяльності, психофізіологічних особливостей розвитку дітей, а також ознайомлення з сучасними підходами до навчання через мистецтво. Практичні навички передбачають вміння застосовувати різноманітні художні техніки в роботі з дітьми, створювати умови для вільного і самостійного самовираження дітей, а також вміння організовувати процес, що буде цікавим та захоплюючим для дітей.

Усвідомлення важливості професійної підготовки вихователів для розвитку творчих здібностей дітей сприяє вдосконаленню педагогічних програм і методичних підходів. Одним із важливих аспектів є формування у вихователів умінь адаптуватися до змінюваних умов навчання та постійне прагнення до самовдосконалення. Це забезпечує не лише високий рівень підготовки дітей до художньої діяльності, але й сприяє розвитку в дітей емоційної та творчої самостійності, що є важливою основою для їхнього всебічного розвитку.

Дослідження також виявило важливість створення відповідного середовища, яке стимулює дитячу творчість і самовираження. Це середовище повинно включати в себе не лише фізичні умови (матеріали, інструменти, простір), але й емоційний клімат, який буде сприяти вільному вираженню почуттів і думок дитини через мистецтво. Вихователь повинен вміти створювати атмосферу підтримки і розуміння, де кожна дитина відчувається вільно і комфортно, без страху бути осудженою за свої творчі пошуки.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ

2.1. Показники, критерії та рівні готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Готовність майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя є багатокомпонентним утворенням, яке охоплює знання, уміння, ставлення до мистецько-творчої діяльності та здатність реалізовувати її у професійній практиці. Художньо-продуктивна діяльність дітей на п'ятому році життя виступає важливим засобом розвитку естетичного сприйняття, творчого мислення, дрібної моторики, емоційного інтелекту. Відтак, майбутній педагог повинен мати ґрунтовну підготовку, яка забезпечить ефективне керування творчим процесом дітей у цьому віці.

У дослідженні, проведеному на базі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, було обстежено 37 студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти педагогічного факультету, які навчаються за спеціальністю Дошкільна освіта на денній та заочній формі навчання.

Констатувальний етап дослідження передбачав вивчення рівня їх готовності до реалізації художньо-продуктивного образотворення у освітній взаємодії з дітьми п'ятого року життя.

Для визначення рівнів готовності було розроблено три критерії: когнітивний, операційно-діяльнісний та мотиваційно-ціннісний. Відповідно до них визначено показники і рівні сформованості (високий, середній, низький) (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Критерій	Показники	Рівні сформованості
Когнітивний	Знання про особливості розвитку дітей 5-го року життя; володіння теоретичними засадами мистецької діяльності; розуміння методики організації взаємодій	Високий / Середній / Низький
Операційно-діяльнісний	Уміння добирати художньо-продуктивні завдання; володіння різними техніками (гратаж, монотипія, колаж, малювання пальчиками чи долоньками, набризки, кляксографія); вміння демонструвати й аналізувати здатність до підбору творів мистецтва	Високий / Середній / Низький
Мотиваційно-ціннісний	Позитивне ставлення до творчої діяльності; прагнення до самоосвіти у сфері мистецтва; усвідомлення значущості художнього розвитку дітей	Високий / Середній / Низький

З метою визначення рівня сформованості готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя було проведено анкетування студентів (Додаток А)

Анкета містила запитання, спрямовані на виявлення: - рівня когнітивної обізнаності (знання вікових особливостей, теоретичних засад мистецької діяльності, розуміння методики організації занять); - операційно-діяльнісних умінь (добір художньо-продуктивних завдань, володіння техніками, уміння демонструвати та аналізувати зразки мистецтва); - мотиваційно-ціннісних орієнтацій (ставлення до творчої діяльності, прагнення до самоосвіти, усвідомлення значущості художнього розвитку дітей). Зібрані дані дозволили визначити рівні сформованості готовності за трьома критеріями: високий, середній та низький.

Отримані дані підтвердили необхідність проведення подальшого формувального експерименту, який дозволить перевірити ефективність запропонованої методики розвитку професійної підготовки майбутніх педагогів.

Аналіз результатів констатувального етапу засвідчив переважання середнього та низького рівнів готовності. Згідно з діагностичними методиками (анкетування, спостереження за виконанням творчих завдань), результати розподілилися наступним чином (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Рівні сформованості готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя (до експерименту)

Рівень сформованості	Кількість студентів (n = 37)	Відсоток (%)
Високий	5	13,5 %
Середній	18	48,6 %
Низький	14	37,9 %

Результати констатувального етапу дослідження, проведеного на базі Київського університету серед 37 студентів – майбутніх педагогів, дозволяють зробити висновок про переважно недостатній рівень їх готовності до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя. Аналіз отриманих даних засвідчив, що лише незначна частина студентів (13,5 %) досягла високого рівня сформованості, тоді як майже половина (48,6 %) продемонстрували середній рівень, а ще понад третина (37,9 %) – низький. Цей розподіл вказує на потребу в суттєвому посиленні як теоретичної, так і практичної підготовки студентів у цій сфері.

Когнітивний критерій виявив значні прогалини у знаннях щодо методики організації образотворчої діяльності, специфіки вікових особливостей дітей п'ятого року життя та основ педагогічного супроводу творчого процесу. Лише 21,6 % студентів змогли виявити достатню теоретичну обізнаність, у той час як більшість учасників демонстрували фрагментарні уявлення або плутали базові поняття. Такі результати свідчать про недостатню інтеграцію знань з педагогіки, вікової психології та методики образотворення у професійній підготовці.

На рівні операційно-діяльнісного критерію було виявлено ще глибші проблеми. Студенти показали обмежене володіння художніми техніками, такими як малювання аквареллю, аплікація, та слабе вміння адаптувати завдання до можливостей дітей п'ятого року життя. Лише 8,1 % студентів виявили системність та аргументованість у доборі творчих завдань. Це свідчить не лише про брак практичних навичок, але й про недостатню кількість можливостей для тренування таких умінь під час фахової підготовки.

Мотиваційно-ціннісний критерій виявився відносно сильнішим. Понад 62 % студентів продемонстрували позитивне ставлення до художньо-продуктивної діяльності, інтерес до творчості та загальне розуміння її важливості для розвитку дошкільників. Однак глибше вивчення мотиваційних настанов показало, що лише частина з них усвідомлює художнє образотворення як значущий компонент педагогічної діяльності, що вимагає системного фахового підходу. Більшість трактувала творчість дітей як спонтанну або другорядну активність, що свідчить про формальне ставлення до професійної ролі у цьому процесі.

Таким чином, констатувальний етап дозволив виявити системні недоліки в підготовці студентів до організації художньо-продуктивної діяльності дітей п'ятого року життя. Це підтверджує необхідність впровадження у навчальний процес спеціалізованих тренінгів і практичних занять, спрямованих на розвиток як когнітивної, так і операційно-діяльнісної складової готовності, водночас формуючи ціннісне ставлення до цієї педагогічної функції.

2.2. Апробація педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до образотворчої діяльності дітей

У сучасних умовах трансформації вищої освіти в Україні особливої актуальності набуває підготовка майбутніх вихователів до організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Цей процес вимагає не лише оновлення змісту навчальних програм, а й впровадження ефективних педагогічних умов, які сприяють формуванню професійної компетентності вихователів у сфері художньо-естетичного розвитку дітей.

Однією з ключових педагогічних умов є створення сприятливого освітнього середовища, яке стимулює творчу активність студентів та формує у них позитивну мотивацію до організації образотворчої діяльності з дітьми. При цьому доцільно використовувати інтерактивні методи навчання, такі як проєктна діяльність, рольові ігри, майстер-класи та інші форми, що дозволяють майбутнім вихователям на практиці опановувати методики проведення занять з образотворчого мистецтва.

Іншою важливою умовою є інтеграція теоретичних знань з практичною діяльністю. Це досягається шляхом поєднання лекційних занять з практичними семінарами, де студенти мають можливість застосовувати набуті знання у створенні власних творчих проєктів, розробці конспектів занять, виготовленні дидактичних матеріалів тощо.

Важливим аспектом є також організація педагогічної практики, під час якої майбутні вихователі мають змогу безпосередньо працювати з дітьми, організовувати та проводити освітні взаємодії з образотворчого мистецтва (Додаток Г), аналізувати результати своєї діяльності та отримувати зворотний зв'язок від досвідчених педагогів.

У підготовці майбутніх вихователів спеціалізовані курси з нетрадиційних технік, таких як декупаж, ниткографія, набризкування, техніка зім'ятої серветки та малювання тістом, мають важливе значення для розвитку творчого підходу до роботи з дітьми (Додаток Е).

Зазначені техніки дозволяють вихователям не тільки опанувати різноманітні художні прийоми, але й створити стимулююче середовище для розвитку у дітей креативності, уяви, а також емоційної та сенсорної чутливості.

Застосування нетрадиційних технік у навчальному процесі є ефективним інструментом для розвитку моторики, координації рухів і творчих здібностей у дітей (Додаток Д). Вихователі, які володіють різними техніками, можуть більш різноманітно організовувати освітні взаємодії з образотворчої діяльності, що дозволяє кожній дитині знайти свій спосіб самовираження через творчість. Кожна техніка має свої унікальні особливості, які розвивають не лише художні навички, а й навички співпраці, терпіння, концентрації.

Курси, орієнтовані на ці нетрадиційні техніки, сприяють формуванню у майбутніх вихователів здатності адаптувати методи навчання до індивідуальних потреб кожної дитини, заохочуючи її до експериментування та творчості. Наприклад, техніка декупажу може бути використана для створення індивідуальних проектів, що дозволяє дітям виразити свою фантазію та розвинути вміння працювати з різними текстурами. Ниткографія й набризкування фарб стимулюють уяву та дозволяють дітям активно взаємодіяти з кольором та формою, а техніка зім'ятої серветки та малювання тістом заохочує до експериментів із фактурами та об'ємами.

Інтеграція образотворчої діяльності з іншими видами творчості, як театр або музика, не лише поглиблює розуміння дітей про зв'язок між різними видами мистецтва, але й сприяє розвитку їхніх когнітивних та емоційних навичок. Такий підхід дозволяє вихователям використовувати малювання не просто як технічну вправу, а як частину багатогранного освітнього процесу, що активно залучає дітей до аналізу персонажів, емоційного сприйняття і вираження своїх відчуттів через мистецтво.

Нижче наведена розробка й проведення інтегрованої освітньої взаємодії за мотивами української народної казки «Котигорошко»: під час сюжетного малювання восковою технікою діти одночасно слухали музичний супровід і виконували елементи театралізації, озвучуючи героїв і переносючи їх на папір. У

ході освітньої взаємодії вихователі можуть запропонувати вправи на добір кольорової гами відповідно до характеру персонажів, а під кінець – об'єднати малюнки в колективну інсталяцію, яка слугуватиме сценою для міні-спектаклю табл. 2.3 (Додаток Ж).

У підготовці майбутніх вихователів до організації образотворчої діяльності дітей ключовими педагогічними умовами є створення творчого та підтримувального освітнього середовища, системне впровадження практичних модулів з традиційних і нетрадиційних технік, а також забезпечення необхідними ресурсами для експериментування. Важливо, щоб педагог-наставник володів відповідними професійними вміннями, уміло акцентував увагу на основних етапах роботи та інтегрував міжпредметні зв'язки у процес навчання. Практична реалізація цих умов передбачає розробку авторських майстер-класів і тренінгів, створення модульних занять із чіткими інструкціями та демонстраціями, а також формулювання проєктних завдань на різні тематичні напрями.

Таблиця 2.4

Умови підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Умова	Характеристика	Практична розробка	Очікуваний результат
Стимулювання творчості	Організація творчих воркшопів із різними матеріалами, вільний вибір тем і технік	Майстер-клас з монотипії: відбитки фарби на папері із подальшим доповненням деталями	Розвиток почуття композиції, вміння приймати нестандартні рішення
Модульна система занять	Координована послідовність тем, що охоплює графіку, живопис, об'ємні техніки та декорування	Тренінг із паперового скульптурування: створення об'ємних фігур із газетного паперу	Опанування різноманітних матеріалів, розвиток просторового мислення
Інтеграція проєктної діяльності	Створення артпроєктів, які поєднують малювання з	Проєкт «Природні текстури»: малювання листя та квітів із	Поглиблене розуміння міжпредметних зв'язків,

	природознавством, музикою або літературою	візуальним оформленням гербарію	формування екологічного світогляду
Ресурсне забезпечення	Створення лабораторії мистецтва з матеріалами: фарби, контури, фактурні засоби	Воркшоп із текстурних паст і гелів: експерименти з об'ємними поверхнями на полотні	Розвиток тактильності, знайомство із професійними матеріалами
Групова взаємодія	Організація колективних арт-акцій, виставок творів студентів	Колективна інсталяція «Кольоровий килим»: кожен студент малює фрагмент узору, потім об'єднують	Формування командних навичок, уміння планувати спільну творчість
Рефлексія і самооцінка	Проведення арт-рефлексій: обговорення власних робіт, ведення творчого портфоліо	Зустріч-рефлексія: студент презентує свою роботу та отримує зворотний зв'язок	Розвиток метапізнавальних умінь, здатність до самокорекції та удосконалення практик

Завдяки реалізації цих умов, майбутні вихователі отримують комплексний досвід роботи з різними видами технік, вчать створювати сприятливе освітнє середовище та здатні застосовувати творчі методики в роботі з дітьми п'ятого року життя.

Таким чином, реалізація зазначених педагогічних умов у освітньому процесі підготовки вихователів є доцільною та потребує подальшого розширення, доповнення і системного впровадження з урахуванням специфіки віку дітей, вимог освітніх програм і тенденцій розвитку мистецької освіти в Україні.

2.3. Перевірка ефективності апробованих педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя

Після проведення експериментального дослідження, яке включало апробацію нових педагогічних умов та дидактичних матеріалів, були отримані такі результати, які свідчать про підвищення рівня готовності майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя.

В результаті проведеного експерименту та проведення майстер-класу для майбутніх вихователів (Додаток можна зробити висновок, що рівень сформованості готовності студентів значно покращився, зокрема в аспектах когнітивного, операційно-діяльнісного та мотиваційно-ціннісного критеріїв. Ось як змінилися результати по рівнях готовності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Рівні сформованості готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя (після експерименту)

Рівень сформованості	Кількість студентів (n = 37)	Відсоток (%) до експерименту	Відсоток (%) після експерименту
Високий	5	13,5 %	27,0 %
Середній	18	48,6 %	45,9 %
Низький	14	37,9 %	27,0 %

Проведене експериментальне дослідження, яке включало застосування нових педагогічних умов та дидактичних матеріалів, продемонструвало суттєві зміни в рівнях сформованості готовності майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя. Результати порівняння даних до та після експерименту підтверджують позитивну динаміку в розвитку готовності студентів до педагогічної діяльності у цій сфері.

Зокрема, найбільш вагомі зміни відбулись у рівні сформованості студентів на високому рівні. Якщо до експерименту лише 13,5 % студентів мали високий рівень

сформованості готовності, то після експерименту цей показник зріс до 27 %. Це означає, що майже кожен четвертий студент досягнув високого рівня готовності, що є значним прогресом. Такий результат можна пояснити ефективністю нових педагогічних умов, які дозволили студентам поглибити свої знання, набрати практичних навичок і підвищити інтерес до художньо-продуктивної діяльності.

Середній рівень сформованості також продемонстрував незначне зниження після експерименту: з 48,6 % до 45,9 %. Хоча це зменшення є незначним, воно вказує на те, що більшість студентів, які до цього часу мали середній рівень, стали більш впевненими в своїх знаннях та практичних навичках, але для досягнення високого рівня все ще потребують додаткової підтримки та удосконалення.

Найбільш значущі зміни спостерігаються в кількості студентів з низьким рівнем сформованості готовності. Якщо до експерименту 37,9 % студентів мали низький рівень, то після впровадження нових методик і педагогічних умов цей показник знизився до 27 %. Зменшення на 10,9 % є дуже позитивним результатом, що свідчить про ефективність використання дидактичних матеріалів та тренінгів, які допомогли студентам подолати значні прогалини у знаннях і практичних уміннях.

В результаті експерименту виявлено, що студенти значно покращили свої знання методики організації художньо-продуктивної діяльності, вікових особливостей дітей п'ятого року життя та основ педагогічного супроводу творчого процесу. Порівняння результатів до та після експерименту виглядає наступним чином (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Зміни за когнітивним критерієм

Критерій	Відсоток (%) до експерименту	Відсоток (%) після експерименту
Достатня теоретична обізнаність	21,6 %	58,1 %
Фрагментарні уявлення	54,0 %	31,6 %
Плутання базових понять	24,4 %	10,3 %

Аналіз результатів за когнітивним критерієм у табл. 2.6 демонструє позитивну динаміку змін у теоретичній підготовці студентів після проведення експерименту. Відзначимо значне збільшення відсотка студентів із достатньою теоретичною обізнаністю, що є одним із найбільш важливих показників ефективності впроваджених методичних підходів.

До експерименту лише 21,6 % студентів демонстрували достатню теоретичну обізнаність з методики організації образотворчої діяльності, вікових особливостей дітей п'ятого року життя та основ педагогічного супроводу творчого процесу. Після проведення експерименту цей показник зріс до 58,1 %. Таке значне підвищення на 36,5 % свідчить про ефективність впроваджених нових методик, дидактичних матеріалів та тренінгів, які сприяли поглибленому засвоєнню теоретичних знань і розширенню уявлень студентів про важливість і специфіку художньо-продуктивної діяльності з дітьми.

Зменшення числа студентів із фрагментарними уявленнями, яке скоротилось з 54,0 % до 31,6 %, також є важливим показником поліпшення якості знань. Це свідчить про те, що нові методичні підходи допомогли студентам систематизувати свої знання та більш чітко усвідомити важливі аспекти педагогічної діяльності в образотворенні дітей п'ятого року життя.

Одним із найбільш значущих результатів є значне зменшення відсотка студентів, які мали плутання базових понять, з 24,4 % до 10,3 %. Це вказує на те, що методики, які застосовувалися в експерименті, сприяли розвитку чіткішого і систематизованого розуміння основних педагогічних понять і принципів, що є критично важливим для майбутніх вихователів.

Суттєві зміни були зафіксовані й у практичних навичках студентів щодо володіння художніми техніками та адаптації завдань для дітей п'ятого року життя. За результатами після експерименту (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Зміни за операційно-діяльнісним критерієм

Критерій	Відсоток (%) до експерименту	Відсоток (%) після експерименту
Системність та аргументованість у доборі завдань	8,1 %	35,0 %
Володіння художніми техніками	22,0 %	65,0 %
Адаптація завдань до вікових можливостей	15,0 %	40,0 %

Зміни за операційно-діяльнісним критерієм у табл. 2.7 свідчать про значні позитивні зміни у практичних уміннях студентів, що стосуються добору та адаптації завдань для дітей п'ятого року життя, а також володіння художніми техніками.

Одним із найбільш виражених досягнень є покращення системності та аргументованості у доборі завдань, де відсоток студентів, здатних досягти цього рівня, зріс з 8,1 % до 35,0 %. Це свідчить про те, що впроваджені тренінги та практичні завдання сприяли розвитку в студентів уміння обирати творчі завдання з урахуванням педагогічних вимог і можливостей дітей, а також обґрунтовувати свої рішення.

Ще більш помітні зміни відбулися у володінні художніми техніками: до експерименту лише 22,0 % студентів мали достатній рівень навичок роботи з різними техніками, такими як малювання, ліплення, аплікація. Після експерименту цей показник зріс до 65,0 %. Це значне збільшення на 43 % є результатом інтерактивних тренінгів, що надавали студентам можливість активно тренувати свої практичні уміння у роботі з різними техніками образотворення, а також отримувати зворотний зв'язок від викладачів.

Зміни у здатності адаптувати завдання до вікових можливостей дітей також є важливими. Якщо до експерименту тільки 15,0 % студентів здатні були правильно адаптувати завдання, то після експерименту цей показник зріс до 40,0 %. Це демонструє, що студенти набули кращого розуміння вікових особливостей дітей

п'ятого року життя і стали більш компетентними у підготовці завдань, що відповідають цим можливостям.

Мотиваційний аспект також показав позитивні зміни. Студенти виявили більший інтерес до художньо-продуктивної діяльності, а також зрозуміли її важливість для розвитку дітей. Ось як змінилися результати мотиваційно-ціннісного критерію (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Зміни за мотиваційно-ціннісним критерієм

Критерій	Відсоток (%) до експерименту	Відсоток (%) після експерименту
Позитивне ставлення до творчості	62,0 %	85,0 %
Усвідомлення важливості художнього образотворення для педагогічної діяльності	39,0 %	70,0 %
Розуміння творчості як основної педагогічної діяльності	23,0 %	55,0 %

Зміни за мотиваційно-ціннісним критерієм вказують на значне підвищення рівня зацікавленості студентів у художньо-продуктивній діяльності та усвідомлення її значущості для педагогічної практики. Позитивне ставлення до творчості, яке було характерне для 62,0 % студентів до експерименту, після його проведення зросло до 85,0 %. Це вказує на те, що студенти стали більш мотивованими до творчої діяльності, активно усвідомлюючи її цінність для розвитку дітей і власної педагогічної майстерності.

Ще однією важливою зміною є зростання усвідомлення важливості художнього образотворення як ключового елементу педагогічної роботи. Якщо до експерименту 39,0 % студентів розуміли це, то після експерименту цей показник піднявся до 70,0 %. Це вказує на ефективність використаних методик і тренінгів, які допомогли студентам осмислити роль художньо-продуктивної діяльності у формуванні дітей дошкільного віку та виявити важливість такого підходу для майбутньої професійної діяльності.

Зміни в розумінні творчості як основної педагогічної діяльності також є суттєвими. До експерименту лише 23,0 % студентів розглядали художнє образотворення як важливий аспект педагогічної роботи, а після проведення експерименту цей показник зріс до 55,0 %. Це відображає глибші зміни в професійному баченні студентів, де творча діяльність уже не сприймається як другорядна чи периферійна, а як важливий компонент педагогічного процесу.

Отже, експериментальне дослідження підтвердило, що нові педагогічні умови, які включають інтерактивні тренінги та застосування дидактичних матеріалів, мають високу ефективність у підвищенні готовності майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя. Після впровадження таких методик студенти значно покращили свої теоретичні знання, практичні навички та мотивацію до педагогічної діяльності.

Висновки до другого розділу

Одержані результати дослідження свідчать, що готовність майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя є складним інтегрованим утворенням, яке охоплює когнітивний, операційно-діяльнісний та мотиваційно-ціннісний компоненти. На констатувальному етапі експерименту серед 37 студентів лише 13,5 % досягли високого рівня готовності, тоді як 48,6 % - середнього і 37,9 % - низького. За когнітивним критерієм достатню теоретичну обізнаність виявили лише 21,6 % студентів, операційно-діялісну системність у доборі художніх завдань - 8,1 %, а позитивне ставлення до творчості продемонстрували 62,0 %.

На формувальному етапі впроваджено педагогічні умови, які включали інтерактивні методи (проектна діяльність, майстер-класи), застосування нетрадиційних технік образотворення, міждисциплінарну інтеграцію (музика, література), що забезпечило позитивну динаміку розвитку компонентів готовності. Зокрема, рівень високої готовності зріс до 27,0 %, а низького – зменшився до 27,0 %. Кількість студентів з достатнім рівнем теоретичних знань збільшилася з 21,6 % до 58,1 %, володіння художніми техніками – з 22,0 % до 65,0 %, уміння адаптувати завдання до вікових особливостей дітей – з 15,0 % до 40,0 %. Мотиваційно-ціннісний компонент також зазнав покращення: позитивне ставлення до творчості виявили вже 85,0 % студентів (проти 62,0 % на початку), а усвідомлення значущості художньо-продуктивної діяльності зросло з 39,0 % до 70,0 %.

Таким чином, експериментально доведено ефективність упроваджених педагогічних умов у підготовці майбутніх вихователів до реалізації художньо-продуктивної діяльності з дітьми п'ятого року життя, що зумовлює потребу в їх подальшому використанні й удосконаленні у фаховій підготовці педагогів дошкільної освіти.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання роботи були зроблені наступні висновки.

Аналіз стану дослідженості проблеми підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя засвідчив, що ця тема є актуальною та потребує подальшого поглиблення. Вітчизняні й зарубіжні науковці приділяють увагу питанням художнього розвитку дітей дошкільного віку, однак специфіка формування професійної готовності майбутніх вихователів саме до художньо-продуктивної діяльності п'ятирічок розкрита недостатньо. У дослідженнях висвітлено загальні аспекти мистецької освіти, педагогічні умови розвитку творчості дітей, проте бракує комплексних методичних розробок, орієнтованих на вікові особливості п'ятирічних дітей. Водночас окреслено перспективні напрями вдосконалення професійної підготовки вихователів, зокрема через інтеграцію інноваційних освітніх технологій, розвиток практичних навичок організації художньої діяльності та формування індивідуального творчого стилю майбутнього педагога.

Обґрунтовано, що підготовка майбутніх вихователів у цьому напрямі передбачає не лише набуття знань і практичних навичок організації образотворчої діяльності, а й розвиток художньо-естетичних здібностей, творчого мислення та педагогічної майстерності. Значення цього процесу полягає в забезпеченні цілісного розвитку дітей, стимулюванні їхніх емоційно-естетичних переживань і формуванні базових навичок самовираження через мистецтво. Ефективна підготовка вихователів до організації художньо-продуктивної діяльності п'ятирічок сприяє гармонійному становленню особистості дитини, розвитку її креативності та здатності до самостійної творчої діяльності.

Узагальнення результатів дослідження педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя засвідчує, що ефективність цього процесу забезпечується створенням спеціального навчально-методичного середовища, орієнтованого на розвиток художньо-естетичних здібностей і педагогічної творчості студентів. До важливих

умов належать інтеграція теоретичних знань із практичними навичками організації дитячої творчості, впровадження активних і інтерактивних методів навчання, систематичне залучення студентів до різних форм художньої діяльності, а також розвиток їхньої рефлексії та вміння аналізувати власну педагогічну практику. Реалізація цих умов сприяє формуванню у майбутніх вихователів професійної готовності до стимулювання творчого потенціалу дітей, розвитку їхнього естетичного сприйняття та самовираження через образотворче мистецтво.

Готовність майбутніх педагогів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя, відповідно до результатів дослідження, є багатокомпонентним утворенням, що включає знання, уміння та мотиваційно-ціннісні орієнтації. За результатами констатувального етапу, проведеного серед 37 студентів, було виявлено, що лише 13,5 % студентів досягли високого рівня готовності, а 37,9 % - низького. Переважна більшість студентів (48,6 %) продемонстрували середній рівень готовності, що свідчить про суттєві недоліки в їхній підготовці до реалізації художньо-продуктивної діяльності з дітьми дошкільного віку. Зокрема, за когнітивним критерієм лише 21,6 % студентів мали достатню теоретичну обізнаність, за операційно-діяльнісним критерієм лише 8,1 % виявили системність у доборі творчих завдань, а 62 % студентів демонстрували лише загальне позитивне ставлення до творчості.

Апробація педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до образотворчої діяльності дітей п'ятого року життя засвідчила їх високу ефективність у формуванні професійної компетентності студентів. Завдяки впровадженню інтерактивних методів навчання, таких як проєктна діяльність, рольові ігри та майстер-класи, а також використанню нетрадиційних технік образотворчості, студенти значно покращили свої уміння і знання в цій сфері. Підвищення рівня готовності майбутніх вихователів до організації творчих занять з дітьми підтверджено чисельними змінами в їхніх результатах: кількість студентів з високим рівнем готовності збільшилася на 27 %, а використання інтегративного підходу в навчальному процесі сприяло глибшому розумінню зв'язків між різними видами мистецтва. Практичні взаємодії з інтеграцією образотворчої діяльності з

іншими дисциплінами, такими як музика та література, а також колективні арт-акції, продемонстрували значний вплив на розвиток творчих і комунікативних навичок студентів, що є основою для успішної організації художньо-естетичної діяльності з дітьми в майбутньому.

Проведене експериментальне дослідження підтвердило ефективність нових педагогічних умов, спрямованих на підготовку майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя. Після апробації нових методик і дидактичних матеріалів було зафіксовано позитивні зміни в рівнях готовності студентів, зокрема в когнітивній, операційно-діяльній та мотиваційно-ціннісній сферах. Рівень високої готовності студентів зріс з 13,5 % до 27 %, а кількість студентів з низьким рівнем зменшилася з 37,9 % до 27 %. Зокрема, значно покращились теоретичні знання студентів, де відсоток осіб з достатньою обізнаністю збільшився з 21,6 % до 58,1 %. Також були досягнуті значні успіхи в практичних навичках, таких як володіння художніми техніками (з 22,0 % до 65,0 %) та адаптація завдань до вікових особливостей дітей (з 15,0 % до 40,0 %). Мотиваційно-ціннісні показники також показали підвищення: позитивне ставлення до творчості зросло з 62,0 % до 85,0 %, а розуміння важливості художнього образотворення в педагогічній діяльності - з 39,0 % до 70,0 %. Отже, результати експерименту підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов для покращення підготовки майбутніх вихователів до педагогічної діяльності в сфері художньо-продуктивного образотворення.

Отже, підготовка майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення дітей п'ятого року життя є важливою складовою їх професійної підготовки, оскільки вона забезпечує розвиток творчих здібностей у дітей та формування їхнього естетичного сприйняття. Результати дослідження підтверджують, що ефективна підготовка майбутніх педагогів до цієї діяльності включає не лише теоретичне навчання, а й практичну підготовку через використання різноманітних методичних підходів і дидактичних матеріалів, що дозволяє майбутнім вихователям здобути необхідні знання і навички для організації образотворчої діяльності з дітьми. Важливими аспектами є розвиток

мотивації студентів до творчої діяльності, формування умінь адаптувати завдання до вікових особливостей дітей та здатність до системного підходу в педагогічній роботі. Підготовка майбутніх вихователів до художньо-продуктивного образотворення сприяє підвищенню їхньої готовності до педагогічної діяльності, що позитивно впливає на естетичний розвиток дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондаренко Д. Перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні: сучасний стан та напрямки покращення. *Час прав*. 2021. Т. 4. С. 15–27. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/732> (дата звернення: 08.05.2025)
2. Семенова О. Педагогічні умови формування художньо-творчої компетентності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва / О. Семенова // *Молодь і ринок*. - 2016. - № 8. - С. 160-164. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_8_36.
3. Вареник О. С. Розвиток художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку в ознайомленні з культурною спадщиною Криворіжжя: методичний посібник. Кривий Ріг: КДПУ, 2021. 85 с.
4. Максимова , О. (2025). НЕТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, (1(50), 182–185. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.182-185>
5. Васильєва С. А. (ред.). *Дидактичний супровід освіти дітей раннього і дошкільного віку*. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с. iprv.org.ua
6. Гагаріна Н. П. Художньо-продуктивна компетенція дошкільників. *Діти і картини: навч.-метод. посіб.* Кропивницький: КОШПО ім. В. Сухомлинського, 2017. 48 с.
7. Гайворонська З. О. Пластилінотерапія як засіб розвитку дрібної моторики дошкільників. *Спеціальна психологія*. 2024. № 1. С. 22–31. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstreams/d5f7b565-a586-48ad-95ad-825011233f6f/download> (дата звернення: 08.05.2025)
8. Гузь І. Б. Художньо-продуктивна діяльність старших дошкільників зі зниженим зором. *Науковий часопис Нацпедагогічного університету*. 2021. № 4. С. 112–119.

9. Журавко Т.В. Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник / Т. В. Журавко ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 125 с.
10. Зайцева О. Науково-теоретичні основи формування інклюзивної компетентності фахівців дошкільної освіти. *Педагогіка*. 2022. № 3. С. 5–16. URL: <https://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/2682> (дата звернення: 08.05.2025)
11. Закон України «Про дошкільну освіту» : Закон України від 11.07.2001 № 2628-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-14> (дата звернення: 07.05.2025)
12. Закон України «Про освіту» : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 08.05.2025)
13. Закон України «Про позашкільну освіту» : Закон України від 22.06.2000 № 1841-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1841-14> (дата звернення: 08.05.2025)
14. Кошіль О., Загоруйко М. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти: сутність інноваційної педагогічної діяльності. *Педагогіка*. 2023. № 2. С. 78–86. URL: <https://journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/696> (дата звернення: 08.05.2025)
15. Кошіль О., Зайцева О. Інноваційні технології в дошкільній освіті. *Наукові технології в освіті*. 2022. № 5. С. 45–52. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742258/1/97-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-115-1-10-20220628.pdf> (дата звернення: 08.05.2025)
16. Крутий К. Л. Підготовка майбутніх вихователів до художньо-продуктивної діяльності з дітьми дошкільного віку. *Педагогічний альманах*. 2022. № 52. С. 54–62.

17. Літченко О., Мастерук Д. Колір у художньо-продуктивній діяльності дітей дошкільного віку. 2023. 56 с. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/994> (дата звернення: 08.05.2025)
18. Марковська М. Вправи на дрібну та артикуляційну моторику в розвитку дітей з ООП. *НУШ Онлайн*. 2020. 19 листопада. URL: <https://nus.org.ua/2020/11/19/vpravy-dribna-ta-artykulyatsijna-motoryka-v-rozvytku-ditej-z-oop-chastyna-1/> (дата звернення: 08.05.2025)
19. Маслюк Л. Особливості розвитку дрібної моторики дітей із інтелектуальними порушеннями. *Соціальна педагогіка*. 2023. № 4. С. 55–63. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstreams/059ec940-9764-4228-a86f-3694bf458a25/download> (дата звернення: 08.05.2025)
20. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти)» : Наказ МОН України від 12.01.2021 № 33 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0033729-21> (дата звернення: 08.05.2025)
21. Нетрадиційні техніки малювання як засіб розвитку дрібної моторики рук дошкільників. *Дошкільна педагогіка*. 2019. № 3. С. 30–38. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10043/> (дата звернення: 08.05.2025)
22. Орлова О. В. Особливості розвитку дрібної моторики у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. *Корекційна педагогіка*. 2021. № 6. С. 12–20. URL: <https://khnnra.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Orlova-O.-V.-Osoblivosti-rozvitku-dribnoyi-motoriki-u-ditej-doshkilnogo-viku-iz-zatrimkoyu-psihichnogo-rozvitku.pdf> (дата звернення: 08.05.2025)
23. Половіна, О. А. (2020). Артосвіта дошкільників: технологія образотворення в дії . *Мистецтво та освіта*, (3 (97), 34–40. <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2020-3-34-40>
24. Polovina, O. A., & Kondratets, I. V. (2019), *Novi pidkhody do formuvannia khudozhno-praktychnoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv* [New approaches to the formation of artistic and practical competence of future educators]. *Narodna*

- osvita: Elektronne naukove fakhove vydannia, 2 (38). Retrieved from https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5789
25. Половіна О. А. Інновації в дошкільній освіті: актуальні проблеми та орієнтири. *Дошкільне виховання*. 2024. № 11. С. 4–8.
 26. Половіна О. А. Формування елементарних навичок дизайну у дітей старшого дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 11(45). С. 735–747.
 27. Половіна О. А., Гемусова Я. А. Розвиток емоційного інтелекту дітей п'ятого року життя засобом музичного мистецтва. *У: Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання...* 2021. С. 73–78.
 28. Половіна О. А., Кондратець І. В. Педагогічні технології підготовки майбутніх вихователів до формування художньо-продуктивної діяльності. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2020. № 35(1). С. 83–88.
 29. Попова Т. О. Організоване залучення дітей до малювання в ЗДО (п'ятого року життя). [Рукопис]. ПДПУ, 2022.
 30. Практикум з розвитку дрібної моторики у дітей з особливими освітніми потребами. *Вісник Бердянського педуніверситету*. 2023. № 2. С. 40–48. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/bitstreams/750c9f64-c4df-437b-bbb7-2a8c9421a712/download> (дата звернення: 08.05.2025)
 31. *Програма розвитку дитини «Українське дошкілля»*. Київ: МОН України, 2017. С. 80–90.
 32. Проект Концепції розвитку позашкільної освіти : Міністерство освіти і науки України; 23.10.2019. URL: <https://auc.org.ua/novyna/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-konceptiyi-rozvitku-pozashkilnoyi-osvit> у (дата звернення: 08.05.2025)
 33. Розвиток дрібної моторики у дітей старшого дошкільного віку: рівні та критерії. *Освіта і управління*. 2024. № 2. С. 66–75. URL: <https://irc-netushyn.miskrada.org.ua/news/14-22-04-11-04-2024/> (дата звернення: 08.05.2025)

34. У МОН презентували проєкт Концепції позашкільної освіти в умовах воєнного стану : Міністерство освіти і науки України, 20.04.2023. URL: <https://mon.gov.ua/news/u-mon-prezentovali-ta-obgovorili-proekt-kontseptsii-pozashkilnoi-osviti-v-umovakh-voennogo-stanu> (дата звернення: 08.05.2025)
35. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/344/2013> (дата звернення: 08.05.2025)
36. Фасолько Т., Чорна Г., Фроленкова Н. Інноваційні підходи у професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 2(7). С. 45–55. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/issue/view/38> (дата звернення: 08.05.2025)
37. Apostolou Z. T. Continuities, discontinuities and transition in early childhood literacy education at digital time. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). С. 64–93. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-64-93
38. Bondar T., Dobosh O., Aleksandrovich M. Preservice preschool teacher training for professional activity in the inclusive educational environment. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). С. 162–188. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-162-188
39. Kramarenko V. O. Formuvannia kreatyvnosti u ditei zasobamy suchasnoho mystetsko-ihrovoho materialu v doshkilnykh zakladakh. *Regional Research in Educational Management*. 2023. Vol. 5. С. 45–60. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/7158>
40. Lazarenko N., Kolomiets A., Kolesnik K. Peculiarities of organization of group interaction of preschool children in the process of game-experimentation. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). С. 123–138. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-123-138
41. Melnyk O. V. Ways to develop preschool education statistics in line with EU standards. *SU Journal: Statistics in Education*. 2024. № 3. С. 77–86.

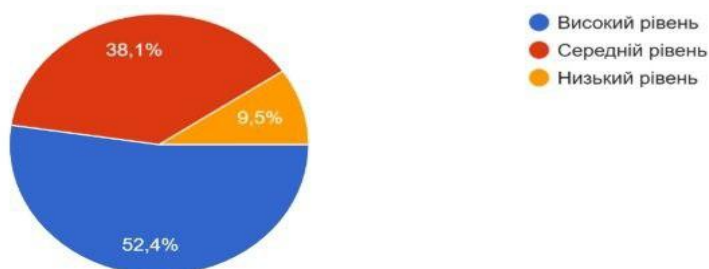
42. Methodological aspect of using distance learning platforms in preschool teacher training. *Bulletin of Research in Art, Journalism and Educational Technology Studies (BRAJETS)*. 2023. Article ID 1199. URL: <https://brajets.com/brajets/article/view/1199>
43. Practical implementation of inclusive preschool education in Ukraine: challenges and solutions. *Review of Education*. 2021. Vol. XX. DOI:10.1002/rev3.3311
44. Practical training as a necessary component of preschool teacher education: results of a Ukrainian-Austrian project. *Biblioteka Nauki*. 2022. Article ID 34111062. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/34111062>
45. Stepanova T., Konozy O., Bundy A. Development of the Woodlawn of Education in preschool institutions of Ukraine in the 21st century. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). C. 139–160. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-139-160
46. The Role of Interactive Methods in Preparing Preschool Children. *International Electronic Journal of Elementary Education (IEJEE)*. 2024. Article ID 2249. URL: <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/2249>
47. Tkach T., Lucyna W. Psychological training of junior bachelors of preschool education in institutions of vocational pre-higher education. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). C. 189–208. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-189-208
48. Zahorodnia L., Marieieva T. Forming the speech sound culture in 5-year-olds with phonetic impairments by means of a didactic game. *Sodobna pedagogika*. 2022. Vol. 27(2). C. 94–122. DOI:10.31470/2786-703X-2022-2-94-122
49. Половіна, Олена Анатоліївна (2020) Art education of preschoolers: Technology of production of an art image in action *Мистецтво та освіта* (3 (97)). pp. 34-40. ISSN 2308-8885

ДОДАТКИ

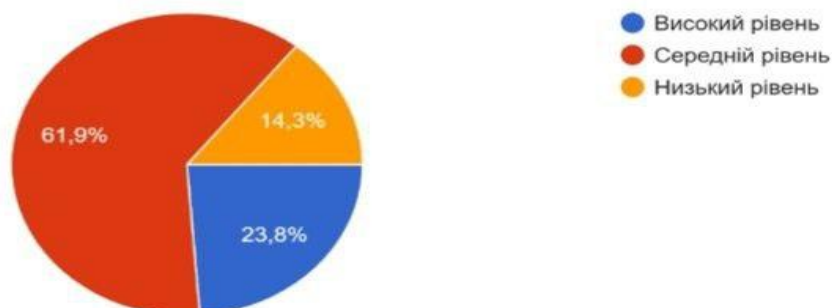
Додаток А

Проведення анкетування

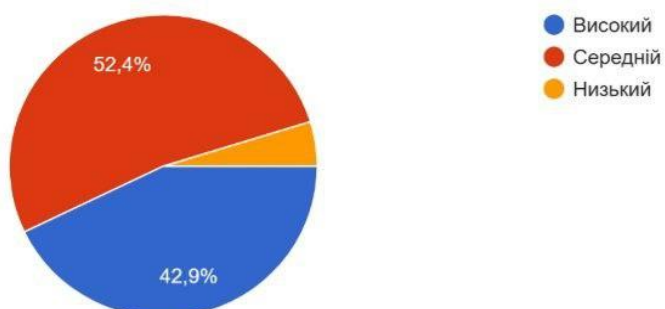
Я володію різними художніми техніками (ниткографія, малювання штампами,кляксографія, набризг, колаж тощо)

Я маю знання про особливості розвитку дітей п'ятого року життя у процесі художньо-продуктивного образотворення

Як Ви оцінюєте свій загальний рівень готовності до художньо-продуктивної діяльності з дітьми?

Проведення майстер-класу

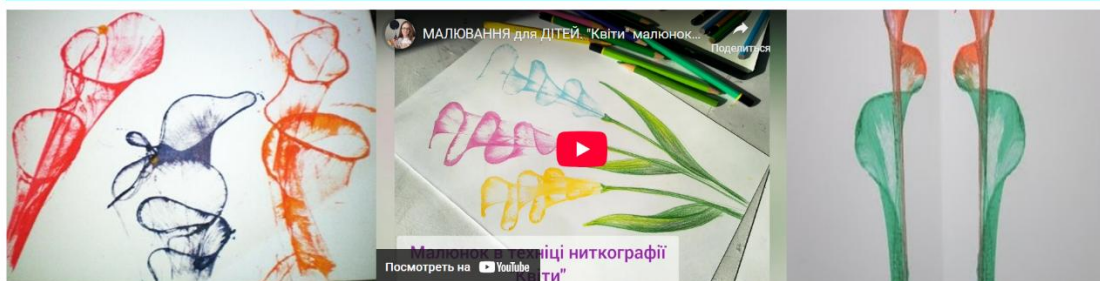
Кляксографія

- Цікаве малювання з дітьми в цій техніці потребує використання паперу, фарби, пензликів, води та трубочок для напоїв. Візьміть аркуш паперу та залиште на ньому велику краплю фарби у вигляді плями. Потім, за допомогою трубочки, потрібно дути на цю фарбу, щоб вона почала розтікатися. Таким чином, роздуваючи пляму в різні боки, ви отримаєте цікавий та незвичайний малюнок

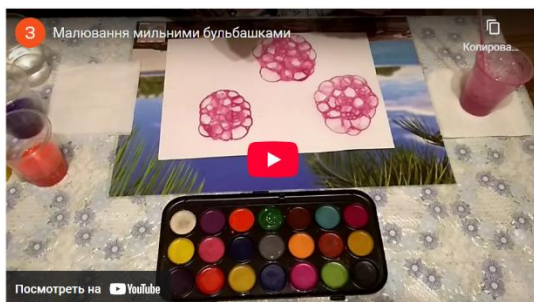
Ниткографія

У цій техніці нетрадиційного малювання використовують нитки та фарбу. Нитку потрібно добре просочити фарбою та покласти на аркуш паперу таким чином, щоб її кінці виходили за межі аркуша хоча б на 5 см. Після того, як ви розташували всі нитки, папір потрібно накрити зверху ще одним аркушем, а після, притримуючи верхній аркуш, витягнути кожну ниточку в хаотичному порядку та підняти верхній листок

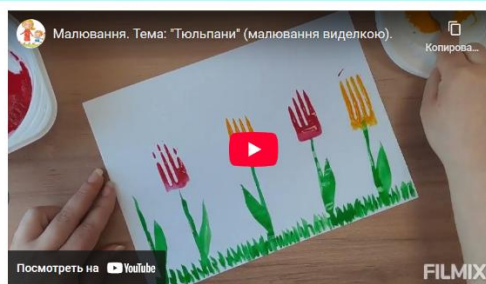
Малювання мильними бульбашками

- Одна з найбільш захоплюючих технік нетрадиційного малювання. Для цього достатньо взяти склянку з мильним розчином, додати в нього фарбу та за допомогою трубочки для напоїв дути в нього, поки не утвориться велика кількість бульбашок. Далі прикладіть до піни аркуш паперу — з'являться візерунки.

Малювання виделками

- Для цього нетрадиційного виду малювання знадобляться тільки одноразові пластикові виделки, фарби та папір. Досить вмочити виделку в фарбу і провести зубцями по паперу в потрібну сторону.

**Приклади конструювання з природних матеріалів для стимулювання
творчості[44, с. 203-205]**

Проект	Матеріали	Етапи роботи	Розвивані навички	Приклад результату
Лісовий будиночок	Гілки різної довжини, кору, мох, шишки, мотузка	1. Збір матеріалів 2. Формування каркасу з гілок і фіксація мотузкою 3. Обшивка корою, декорування мохом	Координація «око–рука», просторове мислення, робота в команді	Мініатюрний дімик зі справжнім «дахом» із кори
Аплікація «Квіткова поляна»	Сухе листя різних форм і кольорів, клей, папір, фарби	1. Створення ескізу 2. Прикріплення листя як пелюсток 3. Додавання фарбованих акцентів (серцевина, стебла)	Тонка моторика, поєднання кольору і фактури, художній смак	Яскрава поляна із об’ємними квітами
Фігурки з шишок і каменів	Шишки, гладкі камінці, клей-гарпун, фарби, дрібні пір’їнки	1. Очищення і підготовка шишок та каменів 2. Склеювання базових форм (тіло, голова) 3. Фарбування і декор	Конструювання, творчий дизайн, розвиток уяви	Маленькі звірятка чи фантастичні істоти
Панно «Природна мозаїка»	Кора дерев, пісок, насіння, листя, картон, клей	1. Нанесення клею на картон візерунком 2. Послідовне викладання матеріалів за кольором і фактурою	Терплячість, візуальна селекція, композиційне мислення	Абстрактна мозаїка, де кожен фрагмент має власну фактуру

Колекція «Природні іграшки»	Органічні «заготовки» (шишка, жолудь), тканина, гудзики	1. Ідея персонажа (жук, пташка) 2. Прикріплення тканини і гудзиків як очей/акцентів 3. Малюнок або вишивка	Уява, текстурне різноманіття, навички шиття і д	
--	--	---	--	--

Техніки малювання та матеріали для розвитку творчості дітей п'ятого року життя[15, с. 59]

Техніка/матеріал	Опис	Переваги для розвитку	Приклади активностей
Монотипія	Техніка створення відбитків на папері через натискання предмета на фарбу.	Розвиток творчого мислення, вивчення відчуття текстур.	Створення абстрактних картин за допомогою фарби.
Набризок	Розпилення фарби на поверхню для створення текстури або ефекту.	Розвиток уяви, емоційного вираження, вивчення форми і кольору.	Створення абстрактних картин за допомогою фарби.
Відбиток	Створення зображень шляхом натискання на поверхню фарбованими об'єктами (наприклад, листя).	Розвиток дрібної моторики, вивчення форм і кольорів.	Виготовлення «осінніх» композицій з використанням природних матеріалів.
Малювання восковими олівцями	Використання воскових олівців для створення текстур та малюнків.	Розвиток кольорового сприйняття, емоційного вираження.	Створення «таємничих» малюнків, коли фарба не покриває восковий відбиток.
Фарби на вологому папері	Малювання водяними фарбами на вологому папері для створення розтікання кольорів.	Розвиток уяви, творчого мислення, кольорової гармонії.	Малювання абстрактних картин або пейзажів.
Цифрові техніки малювання	Використання планшетів або комп'ютерних	Розвиток цифрової грамотності,	Створення цифрових картин

	програм для створення малюнків.	вдосконалення творчих здібностей у нових форматах.	через програми для малювання.
--	---------------------------------	--	-------------------------------

Додаток Г

Таблиця 1.3

Процес художньо-продуктивного образотворення у дітей дошкільного віку [4, с. 35-37]

Етап діяльності	Зміст діяльності	Результат	Методи і прийоми
Ознайомлення з мистецтвом	Спостереження за творами мистецтва, розгляд картин, скульптур	Розвиток естетичного сприйняття, емоційного ставлення	Віртуальні екскурсії, обговорення картин
Дослідження матеріалів	Вивчення текстур, кольорів, форм через маніпуляції з матеріалами	Розвиток сенсорних відчуттів, уміння вибирати матеріали	Робота з пластиліном, фарбами, природним матеріалом
Творче самовираження	Створення малюнків, ліплення, аплікації за власним задумом	Розвиток самостійності, креативності, емоційної виразності	Монотипія, набризк, малювання на вологому папері
Робота в колективі	Спільне створення художніх виробів, обговорення результатів	Навчання співпраці, вміння слухати та враховувати думку інших	Групові роботи, колективні проекти
Визначення теми та ідеї	Обговорення тем для творчих робіт, вибір ідеї	Вміння обирати тему, передавати власні переживання через мистецтво	Інтерпретація сюжетів, створення образів
Оцінка результату	Обговорення власних робіт, аналіз результатів	Оцінка досягнень, підвищення самоповаги, мотивація до подальшої діяльності	Групове обговорення

Додаток Г

Дидактична гра**«Одягни дівчинку – українку, одягни хлопчика – українця».**

Мета: перевірити та закріпити знання дітей про особливості національного одягу українського народу; розвивати наполегливість, уважність, вміння співставляти побачене із відповідними зображеннями; виховувати повагу та інтерес до національних традицій.

Обладнання: дві ляльки (хлопчик і дівчинка), зображення національного та сучасного одягу.

Хід гри:

Вихователь демонструє дітям ляльок і пропонує одягти їх в національний одяг, такий, який ми всі бачили на виставці.

Варіант 1. Діти по черзі підходять до ляльок, обирають частину одягу, називають її та одягають на ляльку.

Варіант 2. Діти розподіляються на дві команди – хлопчиків та дівчаток і по черзі підходять до ляльок відповідної статі, обирають одяг, називають його та одягають на ту чи іншу ляльку.

Примітка: хлопчики одягають хлопчика, дівчатка – дівчинку.

Розглядання вишиванок хлопчиків і дівчаток. Яким орнаментом вишивають сорочки? (Рослинним і геометричним. Вишивають гладдю та хрестиком.)

ІІІ. Перетворювальний етап.

Ось погляньте діти яка гарна вишита сорочка у нашого Іванка (показує ляльку хлопчика - українця). Як бачите в цій вишивці переважають червоний і чорний кольори. Червоний колір – радість, чорний – смуток.

А тепер розглянемо сорочку дівчинки – українки. У цій вишиванці використовують, крім червоного і чорного, ще зелений і жовтий кольори. Орнамент вишивки складають рослинні та геометричні узори. Навіть квіти мають форму ромба, квадрата, багато прямих і ламаних ліній.

- А тепер запрошую всіх відвідати Інтернет - магазин «Український національний одяг». (Діти підходять до вітрини, на якій є орнаменти для прикрашання сорочки хлопчика та дівчинки.) Тут ми можемо вибрати будь – які орнаменти і прикрасити наші сорочки. (На столі – дві білі сорочки хлопчика та дівчинки, вирізані з картону)

Пальчикова гімнастика“ Веселі пальчики”

Один, два, три, чотири, п'ять,
 Вийшли пальчики гуляти
 Перший, пальчик в ліс пішов,
 Другий, пальчик гриб знайшов,
 Третій чистить став,
 А четвертий жарить став,
 П'ятий пальчик усе з'їв,
 Від того і розтовстів.

Вихователь нагадує правила техніки безпеки роботи під час освітньої взаємодії

Ножиці треба тримати великим пальцем зверху ,безіменним знизу, вирізання треба виконувати прийомом провертання паперу в руці.

Самостійна робота дітей прикрашення візерунками сорочки під музичний супровід української народної пісні «Два кольори».

IV. Підсумковий етап.

- Що таке «вишиванка»? (Біла сорочка)

- Як її називають?(Оберегом)
- Які символи використовують у вишиванні?(Геометричні фігури, рослини, тварини)
- Діти, ви прикрасили сорочки орнаментом.
- Молодці! От і сьогодні, уже в ХХІ столітті, народна традиція вишивання не зникає, а набирає обертів, популярності, стає актуальною і підсилюється сучасними формами одягу, новими узорами, взятими людьми з рідної природи.

Додаток для Вихователя.

- Як називається людина, яка вишиває сорочки?(Майстриня)
- Послухайте легенду про майстриню.

ЛЕГЕНДА ПРО МАЙСТРИНЮ

У невеличкому українському селі жила Майстриня. Вона була дуже гарною вишивальницею, уміла вишивати надзвичайно гарні скатертини, рушники, серветки, сорочки - вишиванки. А допомагали їй у цьому гостра голочка та кольорові нитки. Якось майстриня вирішила вишити покривало, але не просте а чарівне. Узяла вона голку і почала роботу.

Спочатку вишила на покривалі червоні маки та кетяги калини, потім – пару крихітних голубів та яскраве сонечко. Доклала чимало праці та майстерності . Тому, вишиванка вийшла дуже красивою. Кожен хто поглянув на це покривало, забував про злість. Відтоді в тому селі запанували мир та злагода.

Нетрадиційні техніки малювання

Малювання долонькою, кулачками

Малюючи кулачками або долонею, дитина отримує незвичайне чуттєве насолоду при тактильних контактів з фарбою, папером, водою.

Матеріали для роботи:

- широкі мисочки з гуашшю;
- цупкий папір будь-якого кольору;
- серветки

Послідовність виконання:

1. Опустити в фарбу долоньку (або кулачок).
2. Зробити відбиток на папері.
3. Витерти руки серветкою.

Рекомендації з використання:

За допомогою цієї техніки можна виконати різні роботи, зображуючи, зокрема:

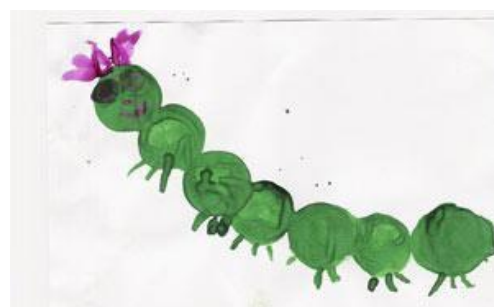
- метелика;
- квіти;
- птахів тощо.

Відтиск корком

Для найпростішого друку можна використовувати різні матеріали, а особливо ті, які мають незвичну форму.

Матеріали для роботи:

- миска, в яку вкладена штемпельна подушечка з тонкого поролону, просякнута гуашшю;
- цупкий папір будь-якого кольору та величини;
- коркові печатки.

Послідовність виконання:

1. Притиснути корок до штемпельної подушечки з фарбою.
2. Нанести відтиск на папір. Для отримання іншого кольору треба замінити і мисочку, і корок.

Рекомендації з використання:

Добре слугує для створення малюнків на тему:

- лісові звірі;
- повітряні кульки;
- крізь погляд Мухи-Цокотухи.
- гусінь.

Малювання ватними паличками

Матеріали для роботи:

- мисочка з гуашшю;
- цупкий папір;
- серветки;
- олівець;
- ватні палички.

Послідовність виконання:

1. Олівцем виконуємо малюнок на папері.
2. За допомогою ватних паличок заповнюємо крапками контур малюнка. Кожну нову фарбу беремо навою паличкою.
3. Весь малюнок заповнюємо крапками відповідних кольорів.

Рекомендації з використання:

Цю техніку можна застосовувати, малюючи:

- дощик;
- сніг;
- курчатко;
- казкового птаха;
- різнобарвних рибок.

Відбиток печатками з гумки

Матеріали для роботи:

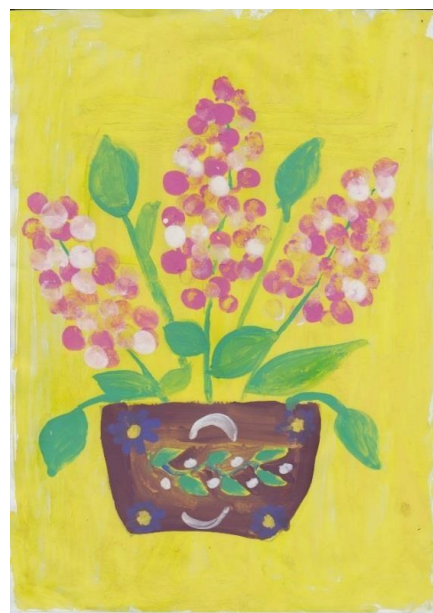
- миска, в яку вкладена штемпельна подушечка з тонкого поролону, просякнута гуашшю;
- цупкий папір;
- печатки з канцелярської гумки.

Послідовність виконання:

1. Притиснути печатку до штемпельної подушечки з фарбою.
2. Нанести відтиск на папір.

Рекомендації з використання:

Цей спосіб використовують для оздоблення готових силуетів та сюжетних робіт.

Зім'ятий папір

Ця техніка цікава тим, що в місцях згинів паперу фарба під час зафарбовування робиться більш інтенсивною, темною – це називається ефектом мозаїки.

Матеріали для роботи:

- акварель;
- широкий пензель;
- білий папір;
- ємкості з водою;
- губки.

Послідовність виконання:

1. Аркуш паперу змочуємо водою і зафарбовуємо.
2. Складаємо навпіл зафарбованою стороною всередину, щоб не забруднитися, та зминаємо.
3. Аркуш акуратно розгортаємо. На ньому залишаються заломы, які

створюють незвичну фактуру і малюнок.

Продовжувати роботу слід після висихання фарби.

Рекомендації з використання:

Техніку «Зім'ятий папір» здебільшого використовують для створення тла малюнка. Яскраві аркуші можна також використати для виготовлення листівок і аплікацій. Елементи потрібної форми слід вирізати ножицями або отримати способом обривання.

Гратаж

Гратаж (від франц. *gratter*) – шкребти, дряпати. Це спосіб виконання малюнка шляхом видряпування гострим предметом.

Варіант 1.

Матеріали для роботи:

- підготовлений аркуш паперу (спочатку намилюють, потім покривають гуашшю, тушшю або фарбою);
- ручка з пером зірочкою.

Послідовність виконання:

Графічна робота на мильній основі. Робота, виконана таким чином, нагадує гравюру, тому що створюється лініями різних за напрямком, довжиною, плавністю, й виходить бархатистою за рахунок поглиблення продряпування поверхні.

Варіант 2.

Матеріали для роботи:

- шматочок стеаринової свічки;
- акварельні фарби;
- туш.

Послідовність виконання:

Графічна робота на восковій підкладці.

1. Фарбами роблять малюнок або зафарбовують аркуш паперу різними тонами, залежно від того, що задумали.

2. Ретельно протирають шматочком свічки так, щоб стеарином була покрита вся площа аркуша.

3. Тушшю покривають усю роботу (весь аркуш). Іноді два рази.

4. Продряпують після висихання.

Рекомендації з використання:

За допомогою цієї техніки можна зобразити: натюрморт;

пейзаж;

підводне царство; нічне місто;

космос.

Набризки

це свого роду тло, яке прикрашає візерунок, будь-який сюжет або композицію.

Матеріали для роботи:

- гребінець звичайний (зубна щітка);

- пензлик;

- лінійка (паличка);

- фарби.

Послідовність виконання:

1. Занурюємо щітку у фарбу і проводимо по ній паличкою.

2. Бризки направляємо на папір.

Можна передавати напрямок вітру – для цього необхідно намагатися, щоб бризки лягали на всьому малюнку.

Рекомендації з використання:

Способом забризкування яскраво можна виразити сезонні зміни. Так, наприклад, листя на осиці жовтіє, червоніє раніше, ніж на березі або інших листяних деревах. Вони на ній жовті, й зелені, й жовтогарячі.

Набризкуванням займаються діти з 5 років.

«Картотека» нетрадиційних технік із рубрики «Художня креативність»

Техніка	Опис	Матеріали та інструменти	Освітні цілі	Приклад уроку
Декупаж	Наклеювання вирізаних зображень (папір, серветки) на будь-яку поверхню з подальшим закріпленням лаком	Серветки/декупажний папір, клей ПВА, акриловий лак, пензлики, заготівля (коробочка, рамка, моделінг)	Розвиток моторики, почуття стилю, поєднання текстур	Створення настільної рамки для фотографії: діти добирають зображення відповідно до теми «Морський пейзаж», клеять у кілька шарів і фіксують лаком
Ниткографія	Художнє малювання ниткою, змоченою в клеї або фарбах, на вертикальній або похилій поверхні	Нитки різних товщин і кольорів, клей ПВА/гелевий клей, міцна картонка/дошка з натягнутою плівкою	Координація «око–рука», експеримент з лінією, розвиток терпіння	Діти створюють абстрактні композиції: у центрі дошки фіксують нитки різного кольору й змочують клеєм, потім потягують за кінці, утворюючи «квітку»
Набризування (спаттеринг)	Розпилення фарби через щілини пензля або старої зубної щітки, щоб	Гуаш/акрил, стара зубна щітка або пензель із жорстким ворсом, стаканчик з водою, папір або полотно	Знайомство з технікою випадкових композицій, розвиток відчуття	Пейзаж «Осінній дощ»: діти спочатку накладають базовий

	отримати краплинний малюнок		ритму й динаміки	фон, а потім набризкують контрастним кольором, створюючи ефект дощових крапель
Техніка зім'ятої серветки	Створення рельєфної фактури за допомогою зім'ятої серветки або тканини, приклеєної на папір із фарбуванням	Паперові серветки, клей-олівець або ПВА, акварель/гуаш, робочий папір	Розвиток тактильності, вивчення фактур, поєднання об'ємної роботи з кольором	Колаж «Гірський пейзаж»: на аркуш клеять зім'яту серветку зеленого та коричневого кольорів, потім додають акварельні відтінки для глибини
Малювання тістом	Використання солоного тіста або пластиліну, розкатаного в тонкі «фарби», для створення барвистих рельєфних зображень	Солоне тісто (борошно + сіль + вода), барвники або акрилові фарби, качалка, робоча поверхня		

Майстер клас для майбутніх вихователів

Тема. Зустріч з мистецтвом.

Обладнання: набір репродукцій картин, уривки музичних творів, магнітні дошки, портрети відомих художників, фарби гуашеві, фарби акрилові, пензлі, жатий папір, палички, розбризкувачі з кольоровою водою, тканина, ракушки, трафарети, кава розчинна, кава нерозчинна, дерев'яні лопатки, силуети птахів, шматки шпалер.

Мета. Познакомити вихователів з матеріалами, присвяченими діяльності видатних українських художників та народних умільців.

Від нас залежить, коли відбудуться перші зустрічі дітей з творами мистецтва. Чим раніше діти зрозуміють, люди яких професій творять красу, навіщо зображають красиве на картині, що допомагає художникові створювати шедеври, для кого (для себе чи для людей) вони трудяться – тим краще і радісніше буде жити нашим дітям. Великі художники творили на віки. І ми, їх нащадки, можемо насолоджуватися прекрасними творами мистецтва: сумувати, веселитися, радіти, мріяти... Чи не про це, бува, мріяв відомий філософ Платон багато століть тому: «Дивлячись на прекрасне і слухаючи про прекрасне, людина кращає. Від красивих образів ми перейдемо до красивих особистостей. Від красивих думок – до красивого життя).

1. Гра «Музика в картині» (перед вихователями знаходяться репродукції картин, звучать уривки музичних творів, вихователі обирають картину, в якій можна почути цю мелодію).

2. Гра «Художники – реставратори» (вихователі працюють в групах, кожна група складає картину з пазлів і називає її жанр).

3. Гра «У картинній галереї» (вихователі працюють в групах, у кожній групі є портрет художника, потрібно знайти всі його картини, пропонуються портрети Тараса Шевченка, Архіпа Куїнджі, Марії Приймаченко, Катерини Білокур).

4. «Входження» в картину «На морі» з 3 д ефектом.
5. Розповідь казки : «Про художника та хвилю» (казка містить достовірні факти про життєвий та творчий шлях художника – мариніста Івана Айвазовського).
6. Розповідь казки: «Цибулька» (казка містить відомості про історію петриківського розпису та його основні елементи).
7. Показ техніки малювання кетяга калини та квітки цибульки.
8. Мистецтвознавча розповідь про опішнянських майстрів.
9. Показ техніки малювання грона винограду.
10. Мистецтвознавча розповідь : «Про хлопчика Тараса, який мріяв стати художником»
11. Вихователі поділяються на групи : ті, що люблять малювати, ті, що люблять дивитися як малюють інші. Потім групуються за уподобанням одного з 5 кольорів.
 - Одна група створює натюрморт, присвячений її величності каві.
 - Друга група розмальовує дерев'яні вироби за мотивами петриківського розпису, а пташок за мотивами опішнянського розпису.
 - Третя група малює розбризкувачами морський пейзаж.
 - Четверта група висипає картини кольоровим піском.

**Етапи та особливості інтегрованої освітньої взаємодії за мотивами
української народної казки «Котигорошко»**

Етап взаємодії	Опис діяльності	Інтегровані елементи	Очікувані результати
Підготовчий	Ознайомлення з сюжетом казки «Котигорошко», створення емоційного настрою через короткий музичний уривок і програвання характерних звуків героїв	Слухання музичного фрагмента, словесний опис персонажів	Уявне занурення в сюжет казки, активація емоційної сфери, готовність до творчості
Основна частина	Малювання восковою технікою: діти вибирають кольори відповідно до характеру персонажів (Котигорошко, Дракон, інші герої) та нотаток вихователя про їхні емоції та поведінку	Воскові олівці, добір палітри, музичний фон, театральні рухи	Розвиток дрібної моторики, розуміння кольорових асоціацій, синхронізація руху з ритмом
Театралізація	Діти озвучують і відтворюють рухи своїх персонажів (Котигорошко, його друзі, злий дракон) під акомпанемент музики, по черзі «гейміфікують» свої малюнки	Руханка-імітація, голосові вправи, сценічні рухи	Розвиток комунікативних навичок, акторської імпровізації, емоційної експресії
Колективна інсталяція	Об'єднання індивідуальних малюнків у спільну панораму-сцену: діти розташовують свої роботи на одному полотні, додають об'ємні елементи	Панно із паперу, фрагменти тканини, декоративні елементи	Формування командної взаємодії, просторове мислення, відчуття завершеності творчого процесу

	(наприклад, гори, замки, фігури персонажів)		
Рефлексія та обговорення	Обговорення відчуттів під час малювання та театралізації; діти діляться тим, які кольори і рухи найточніше передавали настрій героїв (Котигорошка, Дракона)	Групова дискусія, зворотний зв'язок, записи в рефлексивному журналі	Розвиток метапізнавальних навичок, критичного мислення, уміння аналізувати власну творчість